

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра історії України і туризму

Кваліфікаційна робота бакалавра
на тему: «РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ ФРАНЦІЇ»

Допущено до захисту

«___» _____ року

студентки групи Т01-б16

факультету перекладознавства

освітньо-професійної програми

Туристичне обслуговування

за спеціальністю

242 Туризм

Поліщук Тетяни Олександрівни

Завідувач кафедри

Історії України і туризму

Васильчук Володимир

Миколайович

Науковий керівник:

доктор історичних наук, професор

Васильчук Володимир Миколайович

Національна шкала

(підпис)

(ПІБ)

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

КИЇВ – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ	
1.1. Сутність поняття, чинники розвитку рекреаційно-туристичних ресурсів	6
1.2. Теоретико-методологічні аспекти класифікації рекреаційно-туристичних ресурсів	11
1.3. Оцінка рекреаційно-туристичних ресурсів	15
РОЗДІЛ 2. ДИНАМІКА ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ ФРАНЦІЇ	
2.1. Особливості природних об'єктів рекреаційно-туристичних ресурсів	21
2.2. Історико-культурні туристичні ресурси	30
2.3. Розвиток соціально-економічних ресурсів країни	40
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ У ФРАНЦІЇ	
3.1. Охорона рекреаційно-туристичних ресурсів держави	46
3.2. Подальший розвиток рекреаційно-туристичних ресурсів у Франції	54
3.3. Розвиток французько-українських зв'язків у галузі туризму	62
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Французька Республіка (фр. – «République française») – одна з найвідоміших туристичних destinations світу. За кількістю та різноманітністю рекреаційно-туристичних ресурсів вона є лідером серед європейських країн. Вдале географічне розташування, м'який середземноморський клімат, оригінальна та вишукана гастрономія, багата культурна спадщина та сучасна інфраструктура приваблюють туристів з усього світу. При цьому, Франція характеризується високим рівнем розвитку як міжнародного, так і внутрішнього туризму. Так, за даними Всесвітньої туристичної організації, очікується, що до 2030 року кількість іноземних туристів, що відвідають Францію, досягне 1,8 млрд. чоловік. Однак у країні швидкими темпами розвивається і внутрішній туризм, оскільки активний відпочинок та подорожі на невеликі відстані є невід'ємною частиною життя французів.

Актуальність вивчення рекреаційно-туристичних ресурсів Франції обумовлена їх великою кількістю та різноманітністю. Рекреація та подорожі є наразі невід'ємною частиною життя майже кожної людини. І щороку рекреаційні потреби населення зростають. Тому вивчення сучасного стану та дослідження перспектив подальшого розвитку, охорони та відновлення рекреаційно-туристичних ресурсів Франції є досить актуальним.

Постановка проблеми та ступінь розробленості теми. У туризмознавчій літературі зустрічаються різні визначення термінів «рекреаційні ресурси», «туристичні ресурси», «рекреаційно-туристичні ресурси». При цьому існує тенденція ототожнювати поняття «туристичні ресурси» та «рекреаційні ресурси». Дослідженням рекреаційно-туристичних ресурсів займалися такі вітчизняні науковці як професори Герасименко В. (монографія «Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону»), Мальська М. (Готельний бізнес: теорія та практика», «Туристичний бізнес: теорія та практика»), Любіцева О. («Ринок туристичних послуг»), Бейдик О. («Географія: Короткий тлумачний словник) , Черчик Л. («Теоретичні аспекти формування ринку рекреаційних ресурсів»), доцент Скутар Т. («Деякі підходи до визначення

поняття «рекреаційно-туристичних ресурсів»), Худо В., , Топчієв О., Муска К., Поколодна М., Фоменко Н. («Рекреаційні ресурси та курортологія»), Смаль І., Король О., Крачило М., Корж Н., Басюк Д., Алешугіна Н., Зеленська О., Моїсеєва Н., Стафійчук В., Яковчук О., а також такі іноземні дослідники як Лоурі Л. (США) Моріак М. (Франція), Гале С. (Франція), та ін. Серед основних аспектів їх досліджень можна виділити наступні: визначення термінів «рекреаційно-туристичні ресурси», їх класифікація, підходи до оцінки ресурсів, охорона та їх раціональне використання.

Мета роботи – дослідити рекреаційно-туристичні ресурси Франції та окреслити основні перспективи їх розвитку.

Досягнення вказаної мети роботи передбачає вирішення наступних **завдань**:

- дослідити сутність та складові поняття «туристично-рекреаційні ресурси», проаналізувати основні підходи вітчизняних та зарубіжних фахівців до визначення сутності понять «рекреація», «туризм», «рекреаційні ресурси», «туристичні ресурси» та «рекреаційно-туристичні ресурси»;
- визначити основні теоретико-методологічні аспекти класифікації рекреаційно-туристичних ресурсів;
- розглянути основні підходи до проведення їх оцінки;
- охарактеризувати розвиток рекреаційно-туристичних ресурсів Франції: природних, історико-культурних та соціально-економічних;
- проаналізувати найбільш дієві заходи щодо охорони та відновлення рекреаційно-туристичних ресурсів;
- визначити перспективи подальшого розвитку рекреаційно-туристичних ресурсів у Франції;
- простежити французько-українські зв'язки у галузі туризму;

Предмет дослідження – сучасний стан та перспективи розвитку рекреаційно-туристичних ресурсів Франції.

Об'єктом дослідження є рекреаційно-туристичні ресурси Франції.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань були використані наступні методи дослідження: історичний; теоретичні: метод аналізу та синтезу, систематизація, порівняння, зіставлення джерел інформації, що дозволило узагальнити та систематизувати погляди вчених на проблему, яка вивчається; методи математичної обробки результатів дослідження: обробка даних та графічна презентація результатів (побудова таблиць та діаграм) здійснювалась за допомогою електронних таблиць MS Excel 2010.

Інформаційна основа досліджень. Матеріалами досліджень слугували нормативно-правові документи, україномовні друковані джерела, монографії, підручники, наукові статті, статичні дослідження, англо- та франкомовні матеріали мережі Інтернет.

Наукова новизна дослідження полягає в ґрунтовному аналізі основних підходів вітчизняних фахівців до дефініції «рекреаційно-туристичні ресурси», їх класифікації, вивченні сучасного стану та використання рекреаційно-туристичних ресурсів, а також дослідженні перспектив їх подальшого розвитку у Франції.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання викладеного у роботі матеріалу для розробки стратегії розвитку рекреаційно-туристичних ресурсів в Україні.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Результати дослідження були оприлюднені у збірнику матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Регіон 2020: суспільно-географічні аспекти» (Харків, 2-3 квітня 2020 р.) під назвою «Передумови та особливості розвитку туризму у Франції».

Структура роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків. Робота має загальний обсяг 70 сторінок, 11 сторінок використаних джерел, 11 сторінок додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ

1.1. Сутність поняття, чинники розвитку рекреаційно-туристичних ресурсів

В умовах глобалізації та інтенсивного розвитку світової економіки швидкими темпами розвивається індустрія туризму. Галузь туризму відіграє важливу роль у соціально-економічному житті кожної розвинутої країни, стимулюючи розвиток супутніх галузей – сфери обслуговування, торгівлі, транспорту, будівництва. Як зазначає український дослідник Свида І. у своїй роботі «Регіональні механізми розвитку готельного бізнесу в умовах ринкової економіки», індустрія туризму за темпами зростання доходів випередила нафтовидобувну промисловість та автомобілебудування [18].

Перш ніж перейти до розгляду поняття «рекреаційно-туристичні ресурси», вважаємо за необхідне проаналізувати співвідношення основних складових поняття: «рекреація» та «туризм».

Оскільки у науковому середовищі дуже поширеним є підхід, відповідно до якого туризм визначається як різновид рекреації, спочатку коротко визначимо саме поняття «рекреація».

Українські науковці, зокрема, Фоменко Н., визначає рекреацію як «процес відновлення фізичних, духовних і нервово-психічних сил людини, який забезпечується системою заходів і здійснюється у вільний від роботи час на спеціалізованих територіях» [21]. Схожий підхід розділяє і кандидат географічних наук Стафійчук В., який визначає рекреацію як «відновлення чи відтворення фізичних і духовних сил, витрачених людиною в процесі життєдіяльності [1717].

Якщо звернутися до іноземних джерел, то у французькому тлумачному словнику «рекреація» визначається як «відпочинок, відновлення, яке відбувається після повернення з роботи» [51].

Кембриджський словник має таке визначення поняття «рекреація» – «це спосіб насолоджуватись життям, коли ви не працюєте» [40].

Щодо тлумачення поняття «туризм», розділяємо думку професора Київського національного університету імені Т. Шевченка Любіцевої О., яка зазначає, що туризм має поліфункціональний характер, при цьому вона визначає його як мобільну форму споживання й рекреаційної діяльності, що ґрунтується на доланні простору та пов'язану з територією, характером середовища (не тільки природного, а й соціально-культурного та економічного середовища людської діяльності) [9].

Щодо співвідношення понять «туризм» та «рекреація», професор Одеського національного економічного університету Герасименко В. у своїй монографії «Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону» зазначає, що «туризм і рекреація розрізняються об'ємом понять: рекреація включає короточасну рекреаційну активність, а для туризму характерна зміна звичної обстановки, звичного способу життя». Крім цього, різновидом туризму є діловий туризм, а рекреація означений вид діяльності не розглядає [4, с.11].

Такої ж думки притримується доцент Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Скутар Т. у своїй роботі «Деякі підходи до визначення поняття «Рекреаційно-туристичні ресурси»» зазначаючи, що дуже важко провести межу між рекреацією та туризмом. «Туристична мандрівка здійснюється за межі, так званого, звичного середовища і повинна тривати не менше 24 годин, тоді як рекреація може бути пов'язана з щоденним активним відпочинком у межах місця постійного проживання рекреанта». При цьому туристичні подорожі дуже часто крім рекреації (відновлення, відпочинку, оздоровлення), включають і ділові поїздки, наприклад, з метою укладання контрактів, для участі у наукових конференціях тощо) [19, с. 207].

При цьому, рекреація та туризм активно розвиваються лише там, де є достатня кількість ресурсів для цього. Герасименко В. зазначає, що «там, де немає будь-яких туристичних ресурсів, туризму не може бути в принципі. Для

того, щоб туризм розпочав розвиватись в будь-якому регіоні, необхідна наявність у ньому певної сукупності туристичних ресурсів» [4, с. 22].

Всесвітня туристична організація (ВТО) пропонує визначати туристичні ресурси як такі, що характеризують пропозицію туристичного продукту (природні й енергетичні багатства; інституційні, політичні, юридичні та адміністративні аспекти; різні блага та послуги, транспорт і устаткування, що складають специфіку інфраструктури туризму) та його попит (людський чинник, економічна і фінансова діяльність, соціальні аспекти [31].

Відповідно до Статті 4 Глобального етичного кодексу туризму (1999 р.) «туристські ресурси є загальним надбанням людства; спільноти, на території яких вони розташовані, мають по відношенню до них особливі права і обов'язки» [1].

Цікаво, що у статті 3 Закону України «Про туризм» від 15.09.1995 № 324/95-ВР зазначається, що туристичними ресурсами України є «пропоновані або такі, що можуть пропонуватися, туристичні пропозиції на основі та з використанням об'єктів державної, комунальної чи приватної власності» [2].

У свою чергу, український дослідник Смаль І. розглядає туристичні ресурси як «сукупність природних і соціально-культурних комплексів та елементів, що сприяють задоволенню фізіологічних та соціальних потреб людини, відновленню її працездатності і які при сучасній та перспективній структурі рекреаційних потреб і техніко-економічних можливостях, використовуються для прямого або опосередкованого споживання та виробництва туристичного продукту» [16, с. 8].

Любіцева О. визначає туристичні ресурси як «об'єкти природи, історії, культури, поточні події, явища, які можуть бути використані у процесі створення та реалізації туристичного продукту, будучи мотиваційною підставою для його вибору, наприклад за видом, сезоном тощо» [9].

Звернувшись до іноземних джерел, знайшли цікаве визначення професора Массачусетського університету Лоурі Л., яка запропонувала таке тлумачення

поняття «туристичні ресурси»: термін туристичні ресурси описує природні та техногенні атракції, інфраструктуру, послуги та умови, які приваблюють туристів до певної місцевості та можуть сприяти її формуванню як нового туристичного напрямку. Як термін, туристичні ресурси тісно пов'язані з різними видами туризму (масовий, альтернативний). Наприклад, туристичні ресурси масового туризму будуть характеризуватись як широко використовувані, стандартизовані та повністю організовані для експлуатування туристами [76].

При цьому слід зазначити, що у науковій літературі поряд із поняттям «туристичні ресурси» широко використовується поняття «рекреаційні ресурси».

Українські науковці Король О. та Крачило М. розглядають рекреаційні ресурси як об'єкти та явища природного й антропогенного походження, які придатні для активного відпочинку, сприяють відновленню працездатності, розвитку фізичних та духовних сил людини. А якщо ці ресурси використовувати для туризму, то вони називаються туристсько-рекреаційними [8, с. 140].

Схожий підхід використовує вчений Топчієв О., визначаючи рекреаційні ресурси як компоненти природного середовища і феномени (об'єкти, явища) соціокультурного характеру, які, завдяки певним властивостям, можуть використовуватись для рекреаційної діяльності [20, с. 568].

Аналіз досліджень рекреаційно-туристичних ресурсів дозволяє дійти висновку, що у науковій літературі існує тенденція ототожнювати поняття «туристичні» та «рекреаційні» ресурси, оскільки багато науковців розглядають туризм як одну із форм рекреації і вважають, що тривала рекреація збігається з поняттям «туризм». Так, професор Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки Черчик Л. зазначає, що значна частина науковців вважає, що туризм є складовою рекреації, а туристські ресурси є частиною рекреаційних ресурсів, інші вважають – навпаки. Однак, на її думку,

вони доповнюють одне одного, визначаючи особливості формування туристично-рекреаційного комплексу певного регіону [22].

Резюмуючи дослідження термінів «туристичні ресурси» та «рекреаційні ресурси», хочемо зазначити, що ми розділяємо думку професора Герасименка В. і вважаємо, що поняття «туристичні ресурси» і «рекреаційні ресурси» можна використовувати як синоніми.

При цьому, слід зазначити, що у наукових публікаціях дуже часто можна зустріти поєднання цих понять, коли використовуються словосполучення «рекреаційно-туристичні ресурси».

Так, вітчизняні науковці Мальська М. та Худо В. визначають рекреаційно-туристичні ресурси як «компоненти географічного довкілля, об'єкти антропогенної діяльності, які завдяки таким властивостям, як унікальність, історична або художня цінність, оригінальність, естетична привабливість і лікувально-оздоровлювальна значущість, можуть бути використані для організації різноманітних видів рекреаційних занять» [11].

Схожий підхід до визначення рекреаційно-туристичних ресурсів сформований професором Київського національного університету імені Т. Шевченка Бейдиком О. Зокрема, науковець визначає рекреаційно-туристські ресурси як сукупність об'єктів і явищ природного й антропогенного походження; природні й культурно-історичні комплекси та їхні елементи, що використовуються для туризму, лікування, відпочинку [6, с. 145].

У своїй роботі «Рекреаційні ресурси та курортологія» Фоменко Н. притримується думки, що рекреаційно-туристські ресурси – це «природні та культурно-історичні комплекси та їх елементи, як при сучасній та перспективній структурі рекреаційних потреб і техніко-економічних можливостей виступають цільовими об'єктами рекреаційно-туристського споживання як вихідні елементи для виробництва комплексних туристських послуг» [21, с. 292].

Цікавим є підхід дослідників, які пропонують включати до складу рекреаційно – туристичних ресурсів туристичну інфраструктуру (заклади

розміщення, харчування та ін.), оскільки на вибір місця відпочинку впливають не лише власні уподобання, але й приймається до уваги також рівень комфортності та безпеки певних рекреаційно-туристичних ресурсів. Такий підхід, на думку Скутар Т., відображає «особливості сучасного етапу розвитку туристсько-рекреаційної діяльності: по-перше, зростання запитів туристів до умов відпочинку і, по-друге, збільшення інвестицій у розбудову туристичної індустрії з метою підвищення конкурентоздатності території (країни, регіону): історія туризму свідчить, що головним мотивом подорожі в минулому була атрактивність об'єкта; мандрівки здійснювались в умовах далеких від комфортних» [19, с. 207].

При цьому, ми розділяємо думку фахівця Любіцевої О., яка зазначає, що практично всі умови і ресурси певної території за певних обставин можуть бути залученими у туристичну діяльність [9]. Тому вважаємо, що описуючи ресурси певної території, більш доцільно використовувати саме термін «рекреаційно-туристичні ресурси», як такий, що більш повно та широко розкриває сутність вказаних понять.

У французькій термінології поняття «туристичні ресурси», «рекреаційні ресурси» чи «рекреаційно-туристичні ресурси» зустрічаються не часто. Більш поширеним є термін «туристична пропозиція» (фр. – «l'offre touristique») – набір товарів та послуг, які пропонує країна та які споживаються туристами. Тобто, туристична пропозиція включає всі послуги та товари, які пропонуються туристам для задоволення їх потреб під час рекреації та туризму [84].

Отже, проаналізувавши тлумачення таких понять як «туристичні ресурси» та «рекреаційні ресурси» в українських та зарубіжних джерелах, ми розділяємо думку професора Герасименка В., що вони визначають по своїй суті один і той же предмет дослідження і тому їх можна використовувати як синоніми, а словосполучення «рекреаційно-туристичні ресурси» використовувати як термін, що дозволяє розглядати ресурси у більш широкому розумінні.

1.2. Теоретико-методологічні аспекти класифікації рекреаційно-туристичних ресурсів

Значна різноманітність рекреаційно-туристичних ресурсів потребує їх класифікації. При цьому, як зазначає професор Черчик Л., «типізація рекреаційно-туристичних ресурсів – завдання складне та багатогранне», оскільки має як теоретичний так і практичний інтерес, зокрема, дає змогу розробити плани розвитку туристично-рекреаційної діяльності, їх раціонального використання та охорони [22].

Слід зазначити, що на сьогодні єдиної загальновизнаної класифікації рекреаційно-туристичних ресурсів не розроблено, однак широке трактування цього поняття обумовлює існування різних підходів до класифікації. Так, українська науковець Покоłodна М. виділяє два різновиди існуючих класифікацій: в основі яких лежить уявлення про походження ресурсів (генетичний підхід), та класифікації, в яких ресурси поділяються за використанням, в залежності від видів рекреаційної діяльності (ситуативний підхід) [15, с. 58].

При цьому, вона зазначає, що більш розповсюджений перший вид класифікації, за яким науковці найчастіше виділяють два основних типи ресурсів – природні та історико-культурні, хоча багато дослідників виділяють три види рекреаційно-туристичних ресурсів: природні, історико-культурні та соціально-економічні [15, с. 58].

Український дослідник Муска К. у своїй роботі «Теоретичні підходи до розуміння сутності дефініцій «рекреаційні ресурси» та «рекреаційний потенціал»» (2018 р.) також вказує на виокремлення деякими вченими соціально-економічних ресурсів (що включають матеріально-технічну базу рекреаційних об'єктів, частину матеріального виробництва, яка безпосередньо забезпечує рекреаційні потреби, об'єкти інфраструктури а також трудові ресурси) у окрему групу. Однак, він притримується думки, що соціально-економічні ресурси недоцільно виділяти в окрему групу [14, с. 523].

Тобто, питання включення туристичної інфраструктури до складу рекреаційно-туристичних ресурсів є досить дискусійним і на сьогодні не вирішеним. Ми розділяємо думку авторів, які виокремлюють соціально-економічні ресурси в окрему групу, оскільки на вибір місця відпочинку у сучасних умовах впливає не тільки інтерес до певної території, а й рівень комфорту під час відпочинку, оздоровлення чи ділової поїздки.

У свою чергу, український вчений Смаль І. поділяє туристичні ресурси на такі складові: природні, технологічні, суспільні і подієві. Суспільні та природні туристичні ресурси він об'єднує в групу «матеріальні туристичні ресурси», а подієві та технологічні – в «нематеріальні туристичні ресурси» [16, с. 8].

Слід зазначити, що такі дослідники як Корж Н., Басюк Д. притримуються думки, що туристичні ресурси слід поділяти, в першу чергу, на матеріальні (природні, природно-антропогенні, антропогенні), нематеріальні (міфологічні, етнос, культура та релігія), а також відокремити події в окремий вид туристичних ресурсів [7, с. 48]. У той же час професор Київського національного університету ім. Т. Шевченка Бейдик О. вважає, що туристичні ресурси повинні бути поділені на наступні: природні, природо-антропогенні та суспільно-історичні [6, с. 42].

У спробі узагальнити вже існуючі підходи до класифікацій, Любіцева О. у своїй праці «Ринок туристичних послуг» запропонувала розглядати види рекреаційно-туристичних ресурсів за такими підходами:

- атрактивний (за мірою та формою залучення до туристичної діяльності);

За цим критерієм автор виділяє першорядні та другорядні об'єкти показу.

- діяльнісний (за характером використання в туризмі);

Зазначений підхід дозволяє автору виділяти туристичні ресурси, наявність яких не залежить від людської діяльності (як приклад, можна навести природні об'єкти) та туристичні ресурси, створені людською працею (до них автор відносить архітектурні пам'ятки, культурно-етнографічні ресурси) [9].

- сутнісний (за предметною сутністю ресурсу);

Виходячи з визначення сутності рекреаційно-туристичного ресурсу, автор виділяє природні, природно-антропогенні та антропогенні ресурси;

- еколого-економічний (за споживчою вартістю ресурсу);

За таким критерієм рекреаційно-туристичні ресурси можна поділити на блага, споживання яких не залежить від людської діяльності (наприклад, клімат, сонячне повітря); блага, споживання яких залежить від економічного стану території та природоохоронної діяльності (стан повітря, води); туристичні ресурси, які потребують відновлення, реставрації та туристичні ресурси, створені задля поживлення туристичної діяльності (аквапарки) [9].

- ціннісний (вказаний підхід заснований на унікальності даного ресурсу);

Автор виділяє ресурси світового, національного, регіонального та місцевого значення).

- функціональний (заснований на неповторності туристичних умов і ресурсів у поєднанні з комплексністю їх використання) [9].

Цікавий підхід до класифікації запропонувала Черчик Л., за яким рекреаційно-туристичні ресурси класифікуються за такими ознаками:

- за походженням, вони поділяються на природні та суспільні;
- за специфікою використання: спеціальні (тобто, прямого використання, до яких належать мінеральні води, лікувальні грязі, термальні води) та загальні (або опосередкованого використання, як наприклад, лісові та водні ресурси);
- за функціональним призначенням поділяються на: лікувальні, оздоровчі, пізнавальні та спортивні;
- за компонентною структурою автор поділяє на: природні (бальнеологічні, водні, лісові, ландшафтні та кліматичні умови) та суспільні (велика група ресурсів, до яких відносяться культурно-історичні ресурси, туристично-рекреаційна інфраструктура, інформаційне та кадрове забезпечення, ландшафтно-техногенні комплекси, економічні, соціально-демографічні, інформаційні передумови розвитку туристично-рекреаційної сфери, інфраструктурні ресурси, екологічна та соціальна безпека);
- за рівнем унікальності автор пропонує виділяти типові та унікальні;

- за критерієм доступності: добре доступні, доступні та важкодоступні;
- за статусом поділяє на ресурси природно-заповідного фонду та курортно-санаторних та рекреаційних зон [22].

Що стосується франкомовних джерел, туристичну пропозицію поділяють на початкову (власне туристично-рекреаційні ресурси) та вторинну (включає інфраструктуру та інші засоби, необхідні для використання рекреаційно-туристичних ресурсів) [84, с. 7]

При цьому початкову туристичну пропозицію поділяють на:

- природне середовище (клімат, пейзажі, флора, фауна) – по аналогії з україномовними джерелами – природні рекреаційно-туристичні ресурси;
- антропогенне середовище (архітектурні пам'ятки, споруди) та людське середовище (традиції, історичні події, культура тощо) – по аналогії з україномовними джерелами – історико-культурні рекреаційно-туристичні ресурси [70, с. 45].

Вторинна туристична пропозиція включає туристичну інфраструктуру (засоби розміщення та харчування) а також комплекс заходів, направлений на просування на ринок туристичних послуг певних видів рекреаційно-туристичних ресурсів (у тому числі, інформаційне забезпечення туристичних продуктів, реклама) – по аналогії з україномовними джерелами – соціально-економічні рекреаційно-туристичні ресурси [70, с. 45].

Отже, резюмуючи дослідження основних підходів до класифікації «рекреаційно-туристичні ресурси», доходимо до висновків, що немає єдиної загальноприйнятої класифікації рекреаційно-туристичних ресурсів. Найчастіше виділяють два основних типи ресурсів – природні та історико-культурні, хоча багато дослідників, думку яких ми поділяємо, виділяють три види рекреаційно-туристичних ресурсів: природні, історико-культурні та соціально-економічні. Тому у нашому дослідженні ми будемо використовувати поділ рекреаційно-туристичних ресурсів на природні, історико-культурні та соціально-економічні.

1.3. Оцінка рекреаційно-туристичних ресурсів

Невід'ємною частиною дослідження рекреаційно-туристичних ресурсів є їх оцінка, оскільки вона допомагає визначити потенціал туристичної дестинації та максимальне на неї навантаження.

Під оцінюванням рекреаційних ресурсів розуміють процедуру визначення якостей певного рекреаційного об'єкту відповідно до способу його використання для задоволення потреб суспільства, галузі, закладу або рекреанта – тобто суб'єктів рекреації різного рангу [15, с. 63].

При цьому, оцінка рекреаційно-туристичних ресурсів є важливою передумовою планування туристичної галузі. На основі якісно проведеної оцінки рекреаційно-туристичних ресурсів розробляються цільові програми використання, охорони та подальшого розвитку туристичної галузі.

На сьогодні у вітчизняній та іноземних працях сформовано значний досвід проведення оцінки наявних ресурсів, проте загальноновизнаної методики, прийнятної для оцінювання, досі не існує. Це пояснюється, насамперед, тим, що процес оцінювання є дуже складним, оскільки кожен рекреаційно-туристичний ресурс має свою цінність, яку інколи не можна визначити у грошовому еквіваленті. Крім цього, різноманітність видів рекреаційно-туристичних ресурсів потребує проведення їх оцінки за багатьма критеріями.

Водночас, слід враховувати, що рекреаційно-туристичні ресурси дуже вразливі до дії факторів зовнішнього середовища (стихійні лиха, воєнні конфлікти, соціальні заворушення, екологічні катастрофи, пандемії та інш.), що може раптово привести до їх втрати. Саме тому процесу оцінювання притаманні перш за все неоднозначність та суб'єктно-об'єктний характер.

Однак, ми розділяємо думку вітчизняних науковців Алешугіної Н. та Зеленської О., які зазначають, що «адекватна оцінка наявних рекреаційно-туристичних ресурсів допомагає визначити максимальні на них навантаження, організувати їх раціональну експлуатацію, визначає пріоритети використання тих чи інших ресурсів різноманітними галузями економіки, дозволяє

регулювати економічні інтереси різних суб'єктів господарської діяльності» [5, с. 12].

При цьому автори виділяють наступні види оцінки:

- кількісна (така оцінка формує уявлення про забезпеченість того чи іншого регіону тим чи іншим ресурсом, наприклад, об'єм запасів, площа розповсюдження, період використання);

- якісна, що виражає ступінь сприятливості властивостей певного виду або циклу занять (така оцінка, наприклад, дає змогу визначити комфортність або, навпаки, не комфортність природно-кліматичних умов для відпочинку, або придатність чи непридатність рельєфу для організації туризму) [5, с. 12].

Крім цього, Алешугіна Н. та Зеленська О. виділяють оцінку абсолютну, яка дає уявлення про особливості того чи іншого ресурсу (наприклад висота гірської вершини, протяжність пляжу, кількість опадів) та відносну, що відображає числову міру співвідношення двох співставних абсолютних величин. Відносна оцінка визначається у формі коефіцієнтів, відсотків (наприклад, частка природних ресурсів у загальному рекреаційному потенціалі регіону) [5, с. 12].

Автори зазначають, що якщо оцінюються властивості та особливості окремого ресурсу в межах регіону або країни в цілому, то така оцінка є диференційною і у подальшому сприяє визначенню об'єму розвитку окремого рекреаційно-туристичного ресурсу. А коли оцінка відбувається на певній однорідній території в межах окремих видів ресурсів, вона є інтегральною. Завданням такої оцінки є визначення оптимального співіснування різних видів рекреаційно-туристичних ресурсів на певній території. [5, с. 12].

Цікавий підхід до оцінки рекреаційних ресурсів: з позиції відпочиваючих або з позиції організатора, запропонований українським фахівцем Поколюдною М. При цьому вона зазначає, що відпочиваючих при оцінці цікавлять виключно можливості задоволення власних потреб в конкретному місці, в певний сезон, протягом обмеженого часу і набору занять. Організатору відпочинку необхідно враховувати рекреаційні потреби значних груп

рекреантів на значних територіях протягом тривалого періоду, з різноманітним набором рекреаційних занять. Оцінка з позицій організатора відпочинку, зазвичай, пов'язана з проектуванням нових рекреаційних об'єктів, реконструкцією вже існуючих, раціоналізацією використання наявних рекреаційних ресурсів. При цьому оцінювання здійснюється на достатньо тривалу перспективу 10-20 років і більше [15, с. 63].

Проаналізувавши основні підходи до оцінки рекреаційно-туристичних ресурсів, Алешугіна Н., Зеленська О. пропонують в залежності від предмета оцінки виділяти:

- медико-біологічну оцінку, яка відображає вплив природних факторів на організм людини. Використовують для оцінки кліматичних ресурсів, які найбільшим чином впливають на самопочуття та здоров'я людини;

- технологічну оцінку, яка передбачає визначення ступеню взаємодії природного середовища і людини для здійснення рекреаційної діяльності. Так оцінюють рекреаційну галузь, визначаючи придатність певної території для певного типу рекреаційних занять та можливості її освоєння;

- психолого-естетичну оцінку. При її проведенні визначається емоційна дія природного ландшафту. При цьому оцінка залежить від стану суб'єкта, його приналежності к певним віковим, соціальним, етнічним групам, залежить від конкретного в даний момент психо-емоційного стану суб'єкта оцінки, від того пересувається він пішки або автомобілем. Методика такої оцінки постійно вдосконалюється [5, с. 38].

Як зазначає кандидат філософських наук Моїсеєва Н. «необхідність окремих оцінок пов'язана з тим, що оцінити рекреаційні ресурси певного об'єкту в цілому не можливо, не оцінивши окремі їх складові. Компонентні оцінки дозволяють виявити відносний вплив того чи іншого компонента, що є досить важливим при розробці і виконанні оптимізаційних заходів, так як підвищити загальний ресурсно-рекреаційний рейтинг території можливо лише шляхом впливу на окремі властивості рекреаційних ресурсів» [13, с. 112].

При цьому, Алешугіна Н. та Зеленська О. вказують, що який би підхід не застосовували науковці, основні етапи проведення оцінки незмінні.

Професор Герасименко В. у своїй монографії «Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону» (2016 р.) виділяє наступні етапи оцінки:

- перший етап пов'язаний із формальним визначенням мети та завдання оцінювання (наприклад, для планування моделей розвитку туризму, вдосконалення системи туристичного бізнесу, вдосконалення системи туристичного бізнесу в регіоні, визначення інвестиційно привабливих регіонів у сфері відпочинку і туризму);

- на другому етапі відбувається виділення чітких меж того, що буде оцінюватись (наприклад, окремі територіальні одиниці);

- третій етап пов'язаний із виділенням суб'єкта оцінки, з позицій якого проводитиметься оцінка об'єкта (наприклад, певні категорії рекреантів);

- протягом четвертого етапу відбувається визначення показників, необхідних для оцінки об'єкта (чинників та умов), які є суттєвими для його порівняльної характеристики, виходячи із сформульованої мети оцінки;

- на п'ятому етапі проводиться збір інформації, необхідної для оцінки.

- шостий етап забезпечує приведення показників оцінки до єдиної системи вимірювання. Для цього, зазвичай, використовують оціночні шкали, нормування, ранжування тощо;

- на сьомому етапі визначається спосіб «згортання» оціночних показників у часткові та інтегральні показники з подальшим отриманням по них результатів оцінки;

- восьмий етап включає перевірку і, при необхідності, корегування результатів оцінки;

- на останньому, дев'ятому етапі, відбувається інтерпретація отриманих результатів оцінки [4, с.41].

Щодо методів оцінювання, то для здійснення оцінки рекреаційних ресурсів найбільшого розповсюдження отримав метод бальних оцінок. При цьому, як зазначає Покоłodна М., бальні оцінки знаходять все більш широке

застосування, вдосконалюється методика їх отримання, хоча сама можливість їх використання залишається дискусійною [15, с. 64].

Отже, коротко підсумовуючи, хочемо зазначити, що невід'ємною частиною дослідження рекреаційно-туристичних ресурсів є їх оцінка. На сьогодні існує багато підходів до проведення оцінки рекреаційно-туристичних ресурсів та напрацьований значний досвід проведення оцінки наявних ресурсів. Найбільш розповсюдженим, на сьогодні, є метод бальних оцінок, проте загальновизнаної методики, прийнятної для оцінювання досі не існує.

РОЗДІЛ 2. ДИНАМІКА ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ ФРАНЦІЇ

2.1. Особливості природних об'єктів рекреаційно-туристичних ресурсів

Аналізуючи рекреаційно-туристичні ресурси Франції, перш за все слід зазначити, що за їх кількістю та різноманітністю країна вже декілька років займає перше місце серед європейських країн. При цьому, станом на 2020 рік у Франції налічується 45 об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО, з яких 5 об'єктів – природного походження, 39 – культурно-історичні об'єкти, та 1 об'єкт – змішаного типу [100].

Як зазначалось вище, природні рекреаційно-туристичні ресурси виділяють всі дослідники, як українські, так і іноземні. При цьому Фоменко Н. до природних рекреаційних ресурсів відносить «природні умови, об'єкти, явища, які сприятливі для рекреації – відновлення духовних і фізичних сил, витрачених під час праці, навчання, творчості» [21, с. 51].

Покоłodна М. вважає, що природні рекреаційні ресурси – природні та природно-технічні геосистеми, природні об'єкти явища і процеси, що мають необхідні якісні і кількісні параметри для організації рекреаційної діяльності [15, с. 73].

Група природних туристичних ресурсів включає наступні: клімат (як основа розвитку рекреації та туризму); водні ресурси (як безпосередньо акваторіальна поверхня, так берегова смуга морів, озер, річок, водосховищ); рельєф; бальнеолікувальні (мінеральні води, лікувальні грязі, термальні води); ландшафтно-біотичні ресурси (переважно лісові масиви) [23, с. 60].

Перш ніж перейти до детального вивчення природних рекреаційно-туристичних ресурсів Франції, слід зазначити, що Франція є найбільшою країною в Західній Європі (площа – 550 тис.км²), рівнини складають 2/3 частини країни. На її території знаходяться дві гірські системи – Східні Піренеї

й Альпи (з найвищою вершиною Європи – горою Монблан – 4 807 м). Ліси покривають 30% території країни, 82% території області експлуатуються в сільськогосподарській та лісовій діяльності. Франція – єдина країна в Європі, що має вихід як до теплого Середземного моря, так і до холодного Північного (в районі протоки Ла - Манш), а на заході Франція омивається водами Атлантичного океану, берегові лінії Франції мають протяжність 5 500 км. Таке зручне географічне положення сприяло швидкому розвитку пляжного та гірськолижного туризму [95].

Як вже зазначалось вище, група природних рекреаційно-туристичних ресурсів представлена, в першу чергу, кліматичними ресурсами. Ми розділяємо думку Яковчук О., який зазначив, що клімат – «основний базис розвитку не лише більшості рекреаційних занять і видів туризму, а взагалі життєдіяльності людини, особливо у контексті його лікувально оздоровчого впливу і комфортності перебування» [23, с. 60].

Кліматичні ресурси Франції, з погляду їх рекреаційного використання, належать до найкращих: м'яке помірне літо і тепла зима. Це зумовлено тим, що хоч Франція, як і більшість європейських країн, розташована в зоні помірного клімату, завдяки своєму сусідству з Атлантичним океаном на заході вона потрапляє під дію морських вітрів, які забезпечують досить помірну і теплу для таких широт зиму, а також м'яке помірне літо, в деяких місцях з великою кількістю опадів. Ще однією особливістю клімату Франції є його велика різноманітність. У країні нараховується аж 5 типів клімату: океанічний (атлантичний), помірний океанічний (атлантичний), напівконтинентальний, гірський та середземноморський [68].

Що стосується океанічного клімату, то слід зазначити, що у Франції він характеризується м'якою температурою та відносно сильними опадами (це пов'язано із близькістю Атлантики), що розподіляються протягом року з незначним посиленням з жовтня по лютий. Океанічний клімат, як правило, характерний для узбережжя Бретані та Нижньої Нормандії. На північ, до бельгійського кордону, зими холодніші. На південь, у нижній частині долини

Луари, Ванде та Шаранте спостерігається менша кількість опадів. У Аквітанії близькість Піренеїв збільшує кількість опадів взимку та навесні [68].

Помірний океанічний клімат Франції є перехідною зоною між океанічним кліматом, гірським кліматом та напівконтинентальним кліматом. Перепади температур між зимою та літом зростають у міру віддалення від моря. Кількість опадів на цій території помірного океанічного клімату нижча, ніж на узбережжі. Помірний океанічний клімат стосується західного та північного передгір'я Центрального масиву, Паризького басейну, Шампані, східної Пікардії та Нор-Па-де-Кале [68].

Що стосується напівконтинентального клімату, то для нього характерне спекотне літо та суворі зими, з великою кількістю снігу. Щорічна кількість опадів порівняно велика, за винятком регіону Ельзас, регіону, що захищений гірським хребтом Вогезів (ефект Фен, нім. – «Föhn»). Напівконтинентальний клімат, як правило, характерний для північно-східної частини Франції (Ельзас, Лотарингія, Арденни, Аргонна, Франш-Коме та частина Бургундії) та для деяких рівнин Центрального масиву та Альп [68].

Якщо коротко охарактеризувати гірський клімат Франції, то слід зазначити, що для нього характерне швидке зниження температури із збільшенням висоти гірського масиву. Особливістю гірського клімату цього регіону є також мінімальна хмарність взимку і максимальна влітку. Також слід зазначити, що кількість опадів значно залежить від місця розташування.

Середземноморський клімат Франції характеризується м'якою зимою та спекотним літом, великою кількістю сонячних днів та частими сильними вітрами. Дощових днів небагато, вони нерівномірно розподілені протягом року. При цьому слід зазначити, що саме середземноморський клімат користується популярністю серед туристів [68].

Зими та сухе літо супроводжуються у такому кліматі дуже вологими веснами та осінню, часто у вигляді грози (40% річної загальної кількості за 3 місяці). Ці опади можуть принести за кілька годин у 4 рази більше води, ніж

середньомісячний показник в даному місці. Регіони з середземноморським кліматом розташовані на південному сході між морем і горами [68].

Слід зазначити, що сприятливість клімату дозволяє Франції розвивати на своїй території практично всі види рекреаційно-туристичної діяльності.

Так, французькі пляжі, берегові лінії яких простягаються більш, ніж на 3400 км, є одними з найбільш відвідуваних туристичних destinations Європи влітку. При цьому слід зазначити, що велика кількість пляжів знаходиться на Південному сході Франції, особливо в регіоні Прованс-Альпи-Лазурний берег. Пляжі у департаменті Вар користуються великою популярністю серед туристів завдяки винятковій і відносно добре збереженій береговій лінії. Регіон Лангедок-Русільйон складається, в основному, з величезних піщаних пляжів і курортів, побудованих ще у 1970-х рр. Корсиканські пляжі пропонують спокійну атмосферу, якщо залишити популярні туристичні місця. Пляжі Атлантичного океану користуються популярністю серед серферів. На півдні пляжі Атлантичних Піренеїв мають порізану берегову лінію, на відміну від пляжів Ландів та Жиронди, які межують з величезними лісами та дюнами. На півночі від гирла Жиронди курорти Приморської Шаранти з його знаменитими островами (Олерон, Ре та Екс) залишаються досить привабливими для туристів, але часто використовуються лише для купання під час припливу. Пляжі Вандея характеризуються великими розмірами та великою кількістю туристів влітку [95].

Пляжі Бретані, які розмістились між Атлантичним океаном і протокою Ла-Манш, з його чисельними маленькими бухтами користуються попитом серед любителів автентичного відпочинку. При відливі берегова рибалка стає головним заняттям подорожуючих та місцевих жителів [95].

У Нижній Нормандії переважають піщані пляжі та високі скелі, у той час у Верхній Нормандії – галькові пляжі у поєднанні чудових пейзажів [95].

На півночі Франції розташовані пляжі Пікардії з затокою Сомма, які представляють собою дюнну місцевість. Пляжі Нор-Па-де-Кале також

приваблюють велику кількість туристів винятковою береговою лінією та двома основними мисами: Кап-Грі-Не та Блан Не [95].

Серед природних рекреаційно-туристичних ресурсів Франції слід виділити також ландшафтні ресурси. Ми розділяємо думку Смалль І, який зазначає, що на «розвиток туризму ландшафтні ресурси впливають двояко. Із одного боку, ландшафт є середовищем, у якому відбуваються рекреаційно-туристичні процеси, а з іншого – унікальним об'єктом споглядання, тобто перетворюється на туристичну атракцію» [16, с. 37]. Вчений також зазначає, що якщо на обмеженій території поєднується декілька різновидів ландшафту, як-то пляжні, прибережні, гірські, лісові місцевості, така країна буде відноситися до сприятливих для відпочинку і формування естетичних відчуттів, що в повній мірі можна сказати про Францію [16, с. 37].

Прикладом унікального ландшафту, що приваблює туристів із усього світу є Дюна Пілат (фр. – «la Dune du Pilat») – найвища піщана дюна в Європі. Вона розташована біля затоки Аркашон у невеличкому містечку Ла-Тест-де-Бюш. Дюна Пілат, яка лежить між океаном та лісом переміщується на 1–5 м на рік на схід під впливом пануючих вітрів та припливів. Таким чином, дюна поступово охоплює сусідній лісовий масив. Дюна Пілат, що складається з близько 60 млн. м в кубі, її висота сягає від 100 до 115 м в залежності від пори року [101]. За даними французької газети «Le Figaro» Дюну Пілат щодня відвідують близько 16 000 туристів [36].

Хоч ландшафт країни представлений переважно рівнинами, які розташовуються в північній і західній частині держави, у країні є також декілька гірських масивів. Перш за все, це Альпи – найвищі гори, які простягнулися з півночі на південь (фактично до Середземного моря) на 370 км, з найвищою точкою Європи – Монблан (4807 м). В Альпах безліч гірськолижних курортів, які вважаються одними з кращих по розташуванню і устаткуванню у світі. Гори Юра – своєрідна околиця Альп. Тут холодні зими, а сама територія багата на ліси. І, звичайно, ще одна гірська система представлена Піренеями,

які простягнулися на 430 км із заходу на схід, (висота сягає 3000 м), та є природною межею між Францією і Іспанією [60].

Центральний масив – високогірний масив в центрі країни, де знаходяться витoki багатьох річок, а в Оверні – згаслі вулкани. Екранні гори Центрального масиву – Севенни, простягнулися з півночі на південь, їх висота до 1700 м. Це своєрідна лінія розділу клімату : вологий на заході; сухий на сході [60].

Нерівності земної поверхні сприяли розвитку таких напрямків рекреаційно-туристичної діяльності як гірсько-лижний туризм. На сьогодні, позиція Франції як гірськолижного курорту залишається значною мірою домінуючою у світі. На її території функціонує близько 350 гірськолижних курортів, які розташувались на 7 масивах (8,93% курортів, признані по всьому світі). Гірськолижна зона у Франції простягнулась на 1 180 км², або 30% гірськолижної зони у світі. Протяжність гірськолижних спусків сягає 8000 км, при цьому на території країни функціонує 3731 підйомників [60].

Ці дані підтверджують, що Франція є одним із найбільших гірськолижних районів у світі [60]. Що стосується найбільш відвідуваних гірськолижних курортів Франції, то серед них, у першу чергу, слід зазначити наступні:

- Ла-Плань (фр. – «La Plagne») – сімейний курорт для зимових та літніх видів спорту, який розташований у Савойї на висоті 1250-3250 метрів над рівнем моря. За більш ніж 50 років свого функціонування Ла-Плань отримав міжнародну популярність завдяки своїй величезній лижній зоні, в яку входить 19 чорних, 34 червоних, 74 синіх і 9 зелених гірськолижних трас. З 2003 року Ла-Плань є частиною Парадіскі (гірськолижної зони, яка пов'язує його з сусідніми курортами Лез-Арк і Пезе-Валландрі (фр. – «Peisey-Vallandry») [61]. Згідно зі статистичним даними, взимку 2016/2017 р. гірськолижний курорт відвідало 6,6 мільйонів лижників [54].

- Валь-Торанс (фр. – «Val Thorens») – найвищий гірськолижний курорт Європи, який розташований на висоті 2 300 м та входить до найбільшого гірськолижного комплексу «Три Долини», який складається з Куршевелі та Ле-Менюїр та Валь-Торанс. Через своє розташування, іноді, Валь-Торанс

називають «дахом Трьох Долин». Гірськолижний курорт налічує 68 трас, з яких 8 – зелених, 25 – синіх та 27 – червоних [55]. У 2015 році курорт відвідали 1.64 мільйонів туристів [61].

- Тінь (фр. – «Tignes») – гірськолижний курорт, який розташований на північних Альпах у долині Тарантез на висоті 2100 метрів над рівнем моря. У 1970-х роках Тінь зазнав найбільших змін і дуже швидко став міжнародним курортом, яким його можна бачити і сьогодні. Має у своєму розпорядженні 8 зелених трас, 36 – синіх, 22 – червоних та 16 чорних трас [94]. У 2016 році до курорту завітало 1,59 мільйонів лижників [54].

- Шамоні (фр. – «Chamonix») – гірськолижний курорт, який багато хто вважає одним із найкращих у світі. Завдяки 5 гірськолижним курортам (Grands Montets, Les Houches, Le Tour/Balme, La Flegere і Le Brevent) Шамоні-Монблан пропонує ідеальний гірськолижний відпочинок [96]. Його відвідали 1,57 мільйонів туристів за 2016 р.) [61].

Підґрунтям для розвитку екстремального та пізнавального туризму стали геоморфологічні об'єкти: печери Авен Арман (фр. – «Aven Armand»), коралові рифи, відслонення гірських порід – Орг де Іль-сюр-тет (фр. – «les Orgues d'Illesur-Têt»).

Так, печера Даргілана (фр. – «La grotte de Dargilan») розташована в кількох кілометрах від Мейрюе в департаменті Лозер. Вона була знайдена молодим пастухом у 1880 році та згодом стала першою печерою, відкритою для публіки. Її також називають «Рожевою печерою» через кольори, які в залежності від концентрації оксида заліза, відтіняє розові та коричневі кольори [58].

Печера Кламус (фр. – «la grotte de Clamouse») розташована у департаменті Еро, в місті Лангедок-Русільйон, виявлена 5 серпня 1945 р. командою спелеологічного клубу Монпельє, а згодом відкрита для публіки з 1964 р. Печера зобов'язана своєю назвою лангедокським терміном «кламуса» (що означає «шумний» або «крикливий») через шум води підземної річки під час повеней. Печера розділена на три рівні. На верхньому рівні розташовані

величезні приміщення в яких зосереджена велика кількість печерних вкладень, зокрема дрібних білих кристалізацій кальциту та арагоніту, які відіграли значну роль у формуванні міжнародного статусу печери. На середньому (проміжному) рівні, який іноді затоплює під час повені, розташований комплекс галерей, створений корозією у доломітській породі. Нижній рівний затоплений [56].

Печера Ласко є дивовижною природною пам'яткою, яка була виявлена в 1940 р. школярами з Монтіньяка на березі річки Везер в департаменті Дордонь – Перигор. На стінах печери були знайдені гравіровані та живописні малюнки звірів та людей, датовані приблизно 18-15 тисячоліттям до нашої ери. До 1963 року печера Ласко була відкрита для публіки, проте через постійний потік відвідувачів та перенасичення середовища діоксидом вуглецю, які спричинили погіршення стану доісторичних картин, печеру було закрито. Тому у 1970-х роках була створена репродукція печери, яка сьогодні відкрита для відвідувачів. 3 жовтня 1979 року печера Ласко внесена до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО [59].

До важливих рекреаційно-туристичних ресурсів належать також бальнеологічні. Слід зазначити, що Франція – країна, що всесвітньо відома своїми термальними джерелами. Відповідно до даних Національної ради термальних установ (фр. – (CNET), «Conseil National des Établissements Thermaux») на території Франції діють 89 термальних курортів, 109 термальних установ. Усього на території Франції знаходиться 770 термальних джерел, при цьому 850 лікарів практикують у спа-салонах [52].

Виділяють три основні термальні зони Франції, а саме: Французькі Альпи, Регіон Овернь та Піренеї. Крім вищезгаданих зон, користуються популярністю термальні курорти в Аквітанії і у північно-східній частині Франції (Бургундія, Лотарингія, Ельзас та Франш-Конте).

Найбільш відвідуваними термальними курортами є: Дакс (фр. – «Dax»), Баларюк-ле-Бен (фр. – «Balnearuc les bains»), Евіан-ле-Бен (фр. – «Aix-les-Bains») [85].

Термальний курорт в Баларюк-ле-Бен, який займає перше місце серед найбільш відвідуваних термальних курортів Франції, у 2016 році відвідало 52 722 пацієнтів за рік [52].

Термальний курорт Дакс відвідало у 2016 році близько 47 000 пацієнтів [97].

У 2016 році термальний курорт Екс-ле-Бен відвідало 28 100 пацієнтів і з кожним роком кількість відвідувачів зростає [92].

Термальні установи щороку налічують понад 10 мільйонів лікувальних ліжко-днів. Станом на 2018 рік близько 600 000 гостей спа-центру проживали на французьких курортах в середньому 18 днів. Загальний дохід термальних установ Франції складає 1,3 млрд. євро щорічно, при цьому 10-25% річного обороту реінвестується [85].

Останніми роками більшість термальних курортів Франції було відремонтовано, при цьому до 2021 року очікується 825 мільйонів євро додаткових інвестицій. Термальний ВВП Франції становить понад 520 мільйонів євро, 44% з яких спрямовується до державних бюджетів на податкові та соціальні внески [85].

Цікавим є той факт, що кожні 100 додаткових гостей спа-центру створюють 6 нових робочих місць. Це має дуже важливе значення для розвитку міст, де знаходяться термальні курорти, оскільки 71% курортних міст налічують менше 5 000 жителів. Для них часто саме термальних активність становить основну частину їхніх ресурсів [85].

Важливими рекреаційно-туристичними ресурсами є національні парки. У Франції нараховується 10 національних парків: парк Вануаз (перший національний парк у Франції, який був заснований у 1963 році, парк Пор-Кро (1963), Пірене (1967), парк Севенн (1970), Екрен (1973), Меркантур (1979), парк Гваделупа (1989), парк Реуньйон (2007), парк Гвіанська Амазонія (2007) – найбільший парк у Франції та в Європі та парк Каланки (2012) [74].

У 2012 році національні парки становили 9,5% національної території (тобто 60 728 км²) [74]. За даними дослідження, зробленою Flux Vision Tourisme

(система спостереження за туристичним трафіком на територіях за допомогою даних мобільного додатку) кількість відвідувачів у першому національному парку у Франції – парку Вануаз, у пік сезону (червень-вересень 2017) за день досягала відмітки 40 000 [48].

Отже, коротко підсумовуючи, слід зазначити, природні рекреаційні ресурси – це компоненти природного середовища, які володіють сприятливими для рекреаційної діяльності властивостями і використовуються для організації відпочинку, туризму, лікування, оздоровлення. Група природних туристичних ресурсів включає наступні: клімат, водні ресурси (акваторіальну поверхню, берегову смугу морів, озер, річок, водосховищ); рельєф; бальнеолікувальні (мінеральні води, лікувальні грязі, термальні води); ландшафтно-біотичні ресурси (переважно лісові масиви). При цьому слід зазначити, що сприятливість клімату дозволяє Франції розвивати на своїй території практично всі види рекреаційно-туристичної діяльності.

2.2. Історико-культурні туристичні ресурси

Перш за все слід зазначити, що основним завданням рекреації є відновлення і розвиток духовного потенціалу людини. Як зазначає Покоłodна М. «задовольнити потребу людини у нових відчуттях, враженнях, емоціях, духовному зростанні, знаннях, потребу в приєднанні до світу мистецтва, розвитку творчого потенціалу можуть культурно-історичні ресурси» [15, с. 115].

До історико-культурних рекреаційних ресурсів прийнято відносити історичні, історико-архітектурні пам'ятки (замки, палаци, монастирі), пам'ятки сучасної архітектури історії, археології, монументального мистецтва, пов'язані із діяльністю відомих людей, історичні місця і населені пункти; спеціальні соціально-культурні установи і заклади (краєзнавчі та тематичні музеї, сакральні комплекси і релігійні центри, етнокультурні центри – скансени, тематичні розважальні парки тощо).

Професор Львівського національного університету імені Івана Франка Мальська М. зазначає, що у розвинутих країнах світу історико-культурний потенціал, матеріальні та духовні цінності народу дуже важливі для формування світогляду задоволення матеріальних, а серед них – і туристичних потреб, які активно використовуються для отримання прибутку [11].

Так, за даними статистики, внесок туристичної індустрії у валовий внутрішній продукт (ВВП) Франції у 2018 році склав близько 208,5 мільярдів євро. Для порівняння: у 2015 р він складав 198,6 млрд. євро, у 2016 р. – 201,2 млрд. євро, 2017р. – 204,3 млрд. євро. У наступні 10 років прогнозується його подальше зростання (у 2028 році – до 248, 1 млрд євро) [99].

Показники загального внеску туристичної галузі у ВВП Франції у період з 2012 по 2018 рік та прогнозом на 2028 рік представлені у Додатку А.

Уже декілька років Франція займає перше місце серед країн світу за кількістю туристичних прибуттів. Так у 2018 році кількість туристів, що відвідали країну, становила 89 332 тис. осіб, у той час як Іспанію відвідали 82 773 тис. осіб, Сполучені Штати Америки – 79 746 тис осіб, Китай – 62 900 тис. осіб [81]. Більш детально місце Франції серед країн світу за кількістю туристів у 2018 році представлено у Додатку Б, Таб. Б.1, Рис. Б.1.

Що стосується динаміки туристичних потоків до Франції, то спостерігаємо ріст туристичних потоків у період 2014-2018 рр. (83 701 тис. осіб – у 2014 році, 84 452 тис. осіб 2015 р., 82 682 тис. осіб – у 2016 р, 86 758 тис. осіб – у 2017 р. та 89 322 тис. у 2018 році. Аналіз статистичних даних свідчить, що кількість туристичних прибуттів демонструє впевнений ріст, виняток становить 2016 рік, для якого характерне зменшення кількості прибуттів (у порівнянні з 2015 роком на 1 %), що пов'язують, у першу чергу, із терактами в Парижі та в Ніці в 2016р, повинню в червні 2016 р. та акціями протесту у Франції. Однак, вже у 2017 році спостерігаємо відновлення росту туристичних прибуттів максимальними значеннями у 2018 році [81]. Детально динаміка туристичних потоків до Франції проаналізована у Додатку В, Таб.В.1, Рис.В.1).

При цьому слід зазначити, що за даними статистики, Париж на протязі останніх 4 років є одним із найбільш відвідуваних міст Європи та посідає 2 місце (до 2014 року – займав 3 місце) у трійці світових лідерів за кількістю заброньованих ночей (52,55 млн. ночей), поступаючись лише Лондону (71,16 млн. ночей) [72]. Більш детальна інформація представлена у Додатку Г.

Основними мотивами прибуттів до Франції у 2017 році іноземних туристів були: відпочинок (66%), зустрічі з родичами (15%), професійна діяльність (13%), інші мотиви (7%). При цьому, слід зазначити, більшість туристів, що відвідували Францію у 2017 відвідували культурні пам'ятки (51 %) [34, с. 123]. Більш детально основні мотиви прибуттів до Франції та цілі туристів зазначені у Додатку Д, Рис.Д.1 та Рис. Д.2).

Отже, як бачимо, популярність Франції серед інших країн світу зумовлена, у першу чергу, її багатою культурною спадщиною. При цьому, кожен регіон пропонує туристам відвідування своїх суспільно-історичних пам'яток.

Станом на 1 лютого 2015 року близько 43 600 споруд захищені у Франції як історичні пам'ятники: 14 100 внесені в реєстр «Le Classement par le Monuments Historique» і 29 500 внесені у додатковий Список архітектурних пам'яток L'Inscription à L'inventaire Supplementaire des Monuments Historique I.S.M.H), а також існує близько 300 000 персоніфікованих об'єктів (права на власність зареєстровані та закріплені за фізичною або юридичною особою [73]. Кількість історичних пам'яток, що охороняються державою по регіонам Франції представлені у Додатку Е.

Слід зазначити, що 20% історичних пам'яток належить державі, 29,6% належить релігійним організаціям і майже половина (49,4%) – приватна власність [73]. При цьому, державі належить 87 соборів, всі вони класифіковані як історичні пам'ятники. Міністерство культури, яке відповідає за цю категорію історичних пам'яток, фінансує всі роботи з утримання, ремонту та реставрації в межах положень Закону від 9 грудня 1905 року, що стосуються відокремлення церков і держави [38].

Одними із найбільш відвідуваних соборів у 2017 р. були: Собор Паризької Богоматері (12 млн. відвідувачів), Страсбурзький собор (4 млн. відвідувачів) [41] Реймський собор (1 329 393 відвідувачів), собор Святого Юста та Пастора (1 242 412 відвідувачів) [34, с. 132].

У Франції знаходиться велика кількість замків: середньовічні замки, замки епохи Ренесанс, класичні замки, тощо. При цьому, найбільше замків у Франції зосереджено у долині Луари. Долина Луари (фр. – «Val de Loire») – французький природний регіон, який розташований на території колишніх провінцій Орлеане, Турень й Анжу. Вона розташована уздовж Луари в центральній частині Франції в межах адміністративного району Сентр-Валь-де-Луар. Її інколи називають «французькою колискою» або «Садом Франції» через велику кількість виноградників, фруктових садів які простягаються вздовж берега річки. М'який клімат і родючі ґрунти привели до того, що саме тут найкраще ростуть елітні сорти винограду, з яких робляться такі вина, як Сансер, Вувре і Мускаде. У 2000 році ЮНЕСКО додало центральну частину долини річки Луари в список об'єктів всесвітньої спадщини [100].

У долині річки Луара збереглося 43 замки, однак найбільш відвідуваними з них є: Шенонсо, Шамбор і Блуа.

У центрі долини Луари, на річці Шер, знаходиться «найромантичніший» замок Франції – замок Шенонсо (фр. – «Chateau de Chenonceau»). Як і багато замків долини Луари, Шенонсо ніколи не був призначений для оборонних цілей. Витончена і світла замська резиденція, що має ще одну назву – «Дамським замок», завжди знаходилася під заступництвом дивовижних жінок: Катерини Медичи, Діани де Пуатьє, Марії Стюарт, Луїзи де Водемон та Луїзи Лотарингії. Сьогодні Шенонсо є приватним володінням, але відкритий для відвідувань туристів. У службових приміщеннях розміщується Музей воскових фігур, в якому відтворені сцени з життя замку з деякими найбільш відомими історичними персонажами.

Шамбор (фр. – «Château de Chambord») є найбільшим замком у долині Луари. Будівництво замку почалося в 1519 році за наказом Франциска I. Як і

багато інших відомих замків Франції, Шамбор, викуплений за 11 мільйонів франків золотом в 1930 році, нині належить уряду, який почав відновлення замку після Другої світової війни. З 1981 року Шамбор включений в список культурної спадщини.

Замок Блуа (фр. – «Château de Blois») має назву королівський замок, адже Блуа був притулком 7 королів і 10 королев. Перші згадки про замок Блуа датуються IX-XX ст., коли він належав роду Блуа. На сьогодні відомо, що в замку Блуа колись розташувалося і військо Жанни Д'Арк. Сьогодні замок визнаний пам'ятником історичної спадщини і охороняється ЮНЕСКО [93].

За даними Міністерства культури Франції, на сьогодні, у країні нараховується 1 218 музеїв, серед яких: 82% належать місцевим органам влади або їхнім об'єднанням; 13% належать юридичним особам на праві власності (асоціації чи фонди) 5% – приватні [71].

Музеї, які належать місцевим органам влади почали створюватися у кінці XVIII ст., а на сьогодні їх налічується більше тисячі. Їх колекції включають майже 41 мільйон експонатів. Науковий інтерес цих колекцій є надзвичайно високий по причині їх різноманітності та оригінальності самих експонатів. Багато з цих музеїв мають міжнародну репутацію, особливо ті, які відносяться до певних історичних подій (Музей Першої світової війни в місті Мо). Музей Ош (фр. – «le musée d'Auch») – відомий у всьому світі своєю колекцією пір'яних предметів доколумбового походження, а музей в Булон-сюр-Мер – своїми масками Алутіік (фр. – «Alutiiq») з Аляски тощо [71].

До цих музеїв також входять монографічні музеї, такі, які присвячених видатним особистостям, наприклад, письменникам (музей Бальзака в Парижі, музей Жуля Амеде Барбе д'Оревільї в Сен-Совер-ле-Віконт, музей Александра Дюма в Вілле-Котре, Віктора Гюго в Парижі тощо), музикантам (композитору Камілю Сен-Санс в Дьєпі, Гектору Берліоз в Ла-Кот-Сент-Андре), художникам (музей Ежена Будена в Онфлері, Каміли Клодель в Ножан-сюр-Сен) політичним діячам (музей Жан Жореса в Кастре) або вченим (музей Брайля в Кувре, Музей Жан-Франсуа Шампольйону в Фіжак) [71].

На сьогодні у Франції існує шістдесят чотири музеї, колекції яких належать державі. При цьому слід зазначити, що Національні музеї у Франції підпорядковуються різним міністерствам: армії (військові музей, військово-морські музеї, музей авіації тощо), міністерству культури, наукових досліджень та інновацій, економіки та фінансів тощо [71].

Сорок музеїв, що мають статус національних, підпорядковується безпосередньо Міністерству культури. Серед них такі всесвітньо відомі установи, як: музей Лувр, музей д'Орсе, Центр Помпиду [71].

Лувр, як найбільший відомий у світі художній музей, де виставлені шедеври світового мистецтва, у тому числі, Мона Ліза (Джоконда) геніального художника епохи Відродження Леонарда Да Вінчі, Венера Мілоська, оригінальна антична скульптура, що збереглася до наших часів, є найбільш відвідуваним художнім музеєм не лише в Європі, але й у всьому світі [71]. За статистичними даними, у 2018 році Лувр відвідали 10,2 мільйони туристів, Центр Помпиду – найбагатший державний музей сучасного мистецтва, що знаходиться в Парижі – 3,552 мільйони відвідувачів, музей д'Орсе (фр. Musée d'Orsay), де представлені шедеври живопису та скульптури 1850-1910 рр., серед яких роботи імпресіоністів та пост-імпресіоністів, предмети декоративно-прикладного мистецтва – 3,175 мільйони [77]. Більш детальна інформація викладена у Додатку Ж, Рис.1, Рис.2.

Часто музеї присвячені видатним митцям (музей Шагала в Ніцці, Делакруа (540 000 туристів за 2018 рік) , Еберту, Пікассо в Парижі (670 667 туристів у 2018 році) і у Валлоріс, Родену в Парижі тощо), історичним моментам (передісторія в Сен-Жермен-ан-Ле, Середньовіччя у Музеї Клюні, Ренесанс у Музей д'Екуен) [57].

Два музеї зі списку національних музеїв присвячені позаєвропейським цивілізаціям: Африки, Азії, Океанії та Америки в музеї на набережній Бранлі та Азії в музеї Гіме [57]. Два музеї в цьому списку представляють колекцію любителів мистецтва: музей Магніна у Діжоні, Вальтер-Гійома у музеї Оранжері в Саду Тюільрі (1 004 287 туристів за 2018 рік) [34, с.132].

У Франції також можна відвідати національні музеї, які орієнтовані на сучасне мистецтво. Серед таких музеїв виділяють:

- прості будинки (будинки, де народились Наполеона I, Клемансо, Жан Марі де Латр де Тассіньї тощо);
- майстерні художників (Делакруа, Жан-Жак Еннер, Леже, Моро, Роден);
- приватні особняки (Магнін, Пікассо в Парижі);
- замки (у Блеранкур, Екуан, Сен-Жермен-ан-Ле) [71].

Всі інші музеї, які не входять до вищезгаданих категорій, належать юридичним особам на праві власності та представляють не більше 13% музеїв Франції. Вони можуть бути асоціативними музеями та фондами, які також відіграють важливу роль у формуванні культурного ландшафту країни. Колекції таких музеїв такі ж багаті та різноманітні [71].

Так, у Франції існує близько 120 музеїв з асоціативним статусом, таких як музей Спілки антикварів Нормандії в Канах. Всупереч поширеній думці, не всі асоціативні музеї є невеликими структурами. Так, до асоціативних музеїв відносять музей декоративного мистецтва в Парижі, музей Унтерлінден у Кольмар [71].

Музеї-фонди досить рідкі у Франції, їх налічується менше десятка (один із представників цієї категорії є музей Ів Сен-Лорана в Парижі) [71].

Франція також є винятковою країною з точки зору парків розваг. Перш за все, країна славиться всесвітньовідомим стилістичним парком розваг «Діснейлен», який посідає перше місце у списку найбільш відвідуваних туристичних місць Франції. У 2017 році Діснейленд відвідало близько 14 860 000 туристів [34, с. 132].

Крім нього, любителям розваг пропонуються різноманітні парки: тематичні, стилістичні, зоопарки, тощо. Загалом, у Франції налічується близько 300 розважальних парків, які щороку відвідують 60 млн. туристів. Також досить популярними парками розваг є: Футороскоп, парк Астерікс, парк Ніглоленд, парк «Ле Пал» тощо.

Одним із найбільш відвідуваних парків розваг Франції є Футуроскоп, який пропонує 25 атракціонів, всі засновані на цифрових технологіях та покликані радувати дітей та дорослих. Наразі Футуроскоп користується великою популярністю серед туристів, два атракціони навіть здобули приз найкращого атракціону у світі («Travel through time with the Raving Rabbits» та «the 4D adventure»). Родзинкою парку є шоу феєрверків на озері (тільки в певні періоди) [48, с. 11]. За статистичними даними, у 2017 році парк відвідали 2 000 000 туристів [34, с. 132].

Не менше приваблює туристів із усього світу і Парк Астерікс – парк розваг, заснований на популярному французькому коміксі «Астерікс», який описує пригоди та випробування, перед якими постало селище в Бретані під час римської навали. Усі атракціони у цьому парку перетворюють популярну серію коміксів в реальність. Парк пропонує 13 суто дитячих атракціонів, 20 – для всієї родини, та 7 атракціонів для любителів адреналіну. Парк Астерікс зайняв 10 місце у списку найбільш відвідуваних туристичних атракцій Франції у 2017 році з 2 030 000 відвідувачами [34, с. 132].

Менш відомим є Парк Ніглоленд – парк атракціонів, який був визнаним третім найкращим парком розваг на церемонії «European Star» у категорії парків, кількість відвідувачів яких менша 1 млн (у 2016 році парк відвідало близько 600 000 туристів) [34, с. 134]. Ніглоленд має у своєму розпорядженні 39 атракціонів, з яких 27 – доступні для дітей, та планує відкрити новий вже у 2020 році.

Серед історико-культурних рекреаційно-туристичних ресурсів слід також виділити і всесвітньо відомі французькі фестивалі.

Так, за даними сайту «Tous les festivals», що вже декілька років займається дослідженнями фестивалів у Франції розмістив інформацію, що у 2018 році, найбільш відвідуваними музичними фестивалями у країні були: Фестиваль «Fête de l'Humanité», який відвідали 800 000 туристів, «Lorcel de Interceltic» – 750 000 туристів, «Vieilles Charrues» – 280 000 туристів, Фестиваль джазу у Марсьяк – 242 000 туристів, Фестиваль джазу у В'єнн – 222 000

туристів та «Solidays» – 212 000 туристів [65]. Детальніше інформація розкрита у Додатку И.

Канський кінофестиваль, безперечно, є одним з найпрестижніших заходів у світовому кіно. Для фахівців з регіонального туризму цей період також є значною фінансовою можливістю, щороку ця подія приносить близько 200 мільйонів євро для економіки [39].

Під час Канського кінофестивалю, з 14 по 25 травня, не лише зірки приїжджають пройтися по червоній доріжці, але й безліч туристів зі всього світу виявляють бажання відвідати кінофестиваль. Цей період є одним із найприбутковішим для готельєрів та рестораторів, відповідно через фестиваль ціни також зростають. Інколи ціни можуть підвищуватись у 5 разів [39]. При цьому, проживання становить 55% від загальних витрат, а харчування становить 20% від загальних витрат. Таким чином, фестиваль має велике значення для туризму на Французькій Рив'єрі, тим більше, що одночасно з кінофестивалем проводиться Гран-прі Монако [39].

Міжнародний фестиваль короткометражних фільмів Клермон-Ферран (фр. – «Le Festival du court métrage de Clermont-Ferrand») – найважливіша кінематографічна подія у світі, присвячена короткометражним фільмам. Це другий кінофестиваль у Франції після Канського за кількістю відвідувачів (у 2016 році кінофестиваль зібрав близько 160 000 відвідувачів) [44]. Вперше фестиваль було проведено у 1979 році, а у 1988 році фестиваль став вважатись міжнародним.

Фестиваль фантастичного фільму в Жерарме (фр. – «International Festival du film fantastique de Gérardmer», раніше відомий як «Fantastic'Arts») – це міжнародний кінофестиваль, який спеціалізується на фільмах жахів та науково-фантастичних фільмів. Фестиваль проводиться щороку останнього тижня січня з 1994 року в місті Жерарме, Франція [44].

Вперше фестиваль фантастичного кіно в Жерарме відбувся в 1994 році. Тоді фестиваль мав назву «Fantastica». Він був створений, щоб замінити Міжнародний фестиваль фільмів в науково-фантастичному жанрі в Авор'я»

(фр. – «International international du film fantastique d'Avoriaz»), який проводився з 1973 до 1993 рр. Наступного року фестиваль було перейменовано на «Fantastic'Arts», щоб підкреслити його спрямованість на наукову фантастику як жанр мистецтва. Свою сьогоднішню назву фестиваль отримав у 2008 році [44].

Кожне проведення Фестивалю фантастичного кіно в Жерарме має свою тему, оголошену організаторами заздалегідь. Наприклад, 13-е проведення фестивалю, яке відбулося у 2006 році, було присвячене номеру 13 та пересудам загалом [44].

Програма фестивалю побудована на конкурсних екранізаціях повнометражних та короткометражних науково-фантастичних та фільмів жахів. Головна нагорода фестивалю, Гран-прі, присуджується найкращому художньому фільму. Поряд із конкурсними екранізаціями, програма фестивалю передбачає спеціальні прем'єри фільмів, нічні покази (зазвичай присвячені творам відомих кінорежисерів у жанрі жаху та фантастики), тематичні ретроспективи тощо [44].

Хоча Фестиваль фантастичного кіно в Жерарме зосереджений на кіно, як вказано у назві, фестиваль також демонструє романи, радіоп'єси, музичні відео, відеоігри, сучасне мистецтво та дизайн та інші художні твори, так чи інакше пов'язані з жахом та науковою фантастикою. У 2019 році фестиваль зібрав близько 40 000 глядачів [37].

Однією з важливих подій, яка щорічно приваблює туристів зі всього світу є Тиждень моди у Парижі. За даними системи порівняння цін «Кауак», під час Тижня моди у 2017 році ціни за розміщення у Парижі підвищились на 23%, а мінімальна ціна за одну ніч у двомісному номері в 5-зірковому готелі в Парижі сягала 358 євро, в той час, коли в будь-який інший час ціна у такому ж готелі становить в середньому 305 євро. Крім цього, запит на рейси до столиці збільшуються на 7%. Джон-Лі Саез, регіональний директор «Кауак» зазначає: «Ми можемо спостерігати, що Тиждень моди залишається багатообіцяючою подією пізнього сезону в Парижі» [47].

Цікавим є той факт, що велика кількість туристів, що подорожують у Францію, відвідують кладовища, де поховані знаменитості. Слід зазначити, що кожна комуна у Франції законодавчо зобов'язана мати місце, призначене для поховання померлих. У Франції є понад 40 000 кладовищ, більшість міст мають кілька. Вони часто невеликі: 95% мають площу менше 1,5 га. [66]. Деякі кладовища особливо популярні: це стосується кладовищ Пер-Лашез (фр. – «cimetière du Père Lachaise»), Монпарнас (фр. – «cimetière du Montparnasse») або Монмартр (фр. – «cimetière du Montmartre»), які дозволяють відвідати могили відомих людей, таких як Оноре де Бальзак, Едіт Піаф, Фредеріка Шопена, Мольєра, Оскард Вайлд (кладовище Пер-Лашез); Шарль Бодлер, Гі де Мопассан, Жан-Поль Сартр (кладовище Монмартр) .

Отже, коротко підсумовуючи слід зазначити, що Франції історико-культурні ресурси дуже розвинуті. Вони представлені історико-архітектурними пам'ятками (замками, монастирями), великою кількістю музеїв (найбільш з відвіданих є Лувр, Центр Помпиду, музей д'Орсе, сакральних комплексів, тематичними та розважальними парками (найбільш популярними з яких є Діснейленд, Астерікс, Футороскоп). Велика кількість туристів щороку приїжджають до Франції, щоб відвідати відомі музичні фестивалі, фестивалі повнометражних та короткометражних фільмів (Канський фестиваль, Фестиваль кіно в науково-фантастичному жанрі), тиждень моди у Парижі та інш. Аналіз використання цих ресурсів дає змогу дійти висновку, що їх популярність зростає з кожним роком.

2.3. Розвиток соціально-економічних ресурсів країни

Українська дослідниця Покогодна М. у своїх роботах зазначає, що до соціально-економічних ресурсів прийнято відносити «всю сукупність підприємств, закладів та організацій матеріального виробництва та невиробничої сфери, відповідні трудові ресурси, які забезпечують виробництво,

розподіл, реалізацію та споживання товарів та послуг, здатних задовольняти рекреаційні потреби» [15, с. 135].

Перш за все, до соціально-економічних рекреаційно-туристичних ресурсів відносяться заклади, що надають послуги розміщення, оскільки саме вони є невід'ємною частиною будь-якого туристичного продукту.

Як зазначає Поколодна М, «засіб розміщення – будь-який об'єкт, який регулярно або час від часу надає послуги з розміщення для ночівлі» [15, с. 137].

Найбільш поширеними засобами розміщення у Франції є готелі. Слід зазначити, що поштовхом для динамічного розвитку готельних господарств Франції став 1936 рік, коли у країні були введені оплачувані відпустки і найчисленніший прошарок населення отримав можливість подорожувати. До 1936 року відпустки були привілеєм лише для багатих французів, які проводили свій час у готелях, замських віллах та на бальнеологічних курортах. Середні класи ж користувались приміщеннями у вигляді невеликих будиночків або квартир у так званих туристичних селищах (фр. – «villages de vacances»). Цей термін був запропонований Марком Бойером вже пізніше, у 1972 році у роботі «Туризм» (фр. – «Le Tourisme»), і означав автономний центр, що складається з приміських приміщень з легких матеріалів, призначених для проведення відпустки на відкритому повітрі за фіксованою ціною, що передбачає використання спортивних споруд та колективних розваг» [102].

Стаття D. 311-4 Кодексу туризму (фр. – «Code du tourisme») визначає готель як класифікований комерційний заклад, який пропонує номери або мебльовані апартаменти для транзитних гостей, і який займається наданням житла в оренду на день, тиждень або місяць, однак, окрім деяких винятків, не є місцем постійного проживання. Готель може включати обслуговування громадського харчування. Він може функціонувати цілий рік або протягом одного чи декількох сезонів. Такий готель називається сезонним, коли період його функціонування не перевищує дев'яти місяців на рік [30].

Франція є лідером європейської готельної індустрії, у 2017 році у країні налічувалось 18,172 готелі, з яких 14 688 – незалежні, 3 484 – мережеві готелі, 236 – знаходиться на заморських територіях [34, с. 42].

Слід також зазначити, що для провадження діяльності у сфері готельної індустрії у Франції обов'язковим є отримання ліцензії. Крім цього, всі послуги розміщення у країні підлягають сертифікації з метою встановлення відповідності цих послуг обов'язковим вимогам національних стандартів. У ході сертифікації готель перевіряється по 240 пунктах, а сама процедура проходить у 5 етапів [67].

На першому етапі потрібно подати електронну заяву на сайті організації спеціальної експертної комісії, уповноваженого Французького комітету з акредитації (COFRAC) на проходження перевірки для отримання відповідної категорії [67].

Другий етап - планування інспекційного візиту. Він має відмінності для готелів більш низької категорії та готелів категорії 4* та 5*. Так, планування візиту інспектора для отримання готелем категорії від 1* до 3* здійснюється відкрито, а для отримання категорії 4* та 5* - таємно, тобто інспектор має право відвідати готель у будь-який час у вигляді «таємного гостя» [67].

Третій етап – власне перевірка, яка також має особливості в залежності від категорії готелю. Так, під час візиту до готелю категорії від 1* до 3* інспектор представляє себе, проводить вибіркочу перевірку нежитлових приміщень, номерів та контрольних точок на предмет відповідності запитуваній класифікації. Таємна перевірка готелю для отримання категорії від 4* до 5* починається ввечері, інспектор отримує номер як звичайний гість, здійснює перевірку обслуговування номеру, нічлігу та сніданку [67].

На четвертому етапі готель отримує інспекційний звіт та Свідоцтво про перевірку [67].

На п'ятому етапі, після затвердження категорії, Atout France надсилає готельєру сертифікат про класифікацію закладу, який діє протягом 5 років [67].

Слід зазначити, що класифікація готелів Франції передбачає «зіркову» шкалу оцінювання готелів, яка побудована на основі поділу готелів на категорії від нижчої «одна зірка – 1*» до вищої «п'ять зірок – 5*».

Із 8 листопада 2010 року Atout France для позначення найпрестижніших п'ятизіркових готелів з найвищою якістю обслуговування була офіційно запроваджена категорія «Палас» (фр. – «Palace»). Готелі такого типу мають міжнародну репутацію та відомі своїми вишуканими номерами «люкс», президентськими та королівськими номерами площею в кілька сотень метрів. Загалом, станом на 2018 рік у Франції налічується 24 готелі «Палас» [43].

За даними статистики, у Франції переважають готелі середнього класу. Зокрема, як бачимо з Додатку К, у країні налічується 40,6 % готелів категорії 1*, 32,2 % готелів категорії 2*, 18,3 % – 3*, 5,3 % готелів 4* та 3,6 % – 5* готелів [10, с.105]. Такий розподіл готелів за категорією можна пояснити швидким розвитком масового туризму, як внутрішнього так і міжнародного, що породжує попит на недорогі засоби розміщення.

Проаналізувавши загальні показники кількості закладів розміщення за період із 2007 по 2016 рік, можна дійти висновку, що зменшення їх кількості почалося у 2008 році та пов'язане, в основному, із світовою економічною кризою (2008 рік – 28 667, 2009 рік – 28 851, 2010 рік – 28 586, досягло мінімальних за останні 10 років показників у 2013 році – 28 246, та показало ріст у 2014 році – 28 895). У 2016 році було зареєстровано вже 30 047 закладів розміщення, тобто спостерігається стабільна позитивна динаміка розвитку готельної індустрії [83].

При цьому показники кількості готелів та аналогічних засобів розміщення за аналогічний період із 2007 по 2016 рік демонструють подібну динаміку: поступове зменшення кількості з 2008 року (17 970), стабілізація ситуації у 2013 році (17 171) та поступове збільшення (2016 рік – 18 424 готелів та аналогічних засобів розміщення) [80]. Більш детальна інформація про кількість закладів розміщення та кількість готелів представлена у Додатку Л, Рис.Л.1, Рис. Л.2

Загалом, 2018 рік ознаменувався значним соціальним та технологічним зростанням у готельній індустрії Франції: успішні результати у ключових областях показали як незалежні готелі, так і готельні бренди. Таке зростання певною мірою пояснюється сприятливим роком для ділового туризму та поверненням іноземних клієнтів. [103].

Що стосується кількості готельних номерів, то за даними дослідження, проведеного для Journal Le Figaro у 2018 році, у Франції налічується в середньому 36 готельних номерів на один готель. Водночас, цей показник є значно нижчим у незалежних готелях (25 номерів), і значно більший у мережевих готелях (82 номери), таких, наприклад, як Accor Hotels, Louvre Hotels, B & B (29 номерів) [103].

При цьому, загалом, станом на кінець 2018 року, заклади готельного господарства Франції в цілому нараховують майже 660 тис. номерів. За інформацією Стефана Боца, керівника фірми з готельного та громадського харчування, у Франції за останні 35 років кількість готельних номерів збільшилася з 400 тисяч до понад ніж 600 тисяч. При цьому, майже 35% закладів готельного господарства зосереджено в Іль-де-Франс і Прованс-Альпи-Лазурний берег [46].

Найбільша у Франції кількість готелів знаходиться в Парижі – 1 573 готелі, відповідно, Париж посідає перше місце і за кількістю готельних номерів – 80,617 номерів. Друге місце за кількістю готельних номерів після столиці Франції займає місто Лурд, відоме місце паломництва та зцілень, яке налічує майже 11 000 номерів. Ніца і Ліон займають відповідно 3-є та 4-є місце у рейтингу, за ним йде Марсель [103]. Детальна інформація по кількості готельних номерів у найбільших містах Франції станом на 2018 рік представлена у Додатку М.

До складу соціально-економічних туристичних ресурсів належать також заклади харчування. Перш за все слід зазначити, що серед різних варіантів закладів харчування виділяють традиційні заклади харчування – це приватні заклади, переважно малі індивідуальні підприємства, які виготовляють

традиційні (етнічні) страви. Ця форма закладів харчування включає в себе кілька типів ресторанів, таких як: класичні ресторани, ресторани при готелях, сімейні ресторани, та так звані туристичні ресторани, які мають класифікуються за зірковою системою [35].

За останні роки у Франції значно зросла кількість закладів швидкого харчування. До цієї категорії відносяться різні види ресторанів, зокрема заклади фаст-фуду, кафетерії, придорожні заклади харчування, ресторани дворики (фудкорт), закусочні тощо. Такі заклади характеризуються швидким обслуговуванням або самообслуговуванням та обмеженою різноманітністю вибору [35].

Слід зазначити, що тематичні заклади харчування також є одним із видів громадського харчування у Франції. Цей вид передбачає або спеціалізацію на певних продуктах, або на певному режимі споживання. Заклади харчування місцевої кухні, вегетаріанські чи веганські заклади також включені до цієї категорії. Ці заклади зазвичай пропонують англійський або французький способи сервірування. Крім того, тематичними закладами можуть бути такі, які спеціалізуються на одному продукті, наприклад заклади, де подають лише десерти (вафлі, млинці тощо). Тематичні ресторани також може бути присвячене країні. У цих закладах меню складається з страв та вин, характерних для певної країни (Китай, Італія, Марокко тощо) [35].

Великим попитом у Франції також користуються заклади харчування за спеціальним замовлення (кейтеринг). Ця категорія пропонує повний сервіс обслуговування для заздалегідь визначеної кількості учасників її постачання в інші місця. В останні роки заклади цієї категорії викликали ентузіазм споживачів через їх активніший спосіб життя. Зараз багато ресторанів почали впроваджувати цю систему обслуговування, розширюючи базу клієнтів. До цієї категорії також можна включити діяльність домашніх шеф-кухарів, що полягає у повному або частковому приготуванні їжі в будинку клієнта, що, крім того, включає обслуговування гостей, прибирання кухні та залу [35].

Також набувають популярності у Франції і вагони-ресторани, тобто, заклади харчування, які знаходяться в транспортному засобі, такому як залізничний, морський чи повітряний. У літаках контейнери з їжею готуються заздалегідь, потім завантажуються на борт, щоб під час польоту обслуговувати пасажирів. У потягах в окремих вагонах-ресторанах пропонуються напої та їжа. На судах можна зустріти декілька видів обслуговування, від самообслуговування до ресторанів з вишуканою кухнею [35].

Також у Франції зустрічаються і колективні заклади харчування (їдальні) – це різновид закладів харчування, який організовує харчування споживачів в організаціях. До цієї категорії також включають шкільні та університетські їдальні, військове та тюремне харчування [35].

Щодо загальної кількості ресторанів, то слід зазначити, що на материковій Франції та на Корсиці знаходиться понад 180 000 ресторанів, 10% з яких розташовані у Парижі. Серед 180 000 ресторанів, за результатами дослідження ринку громадського харчування, частка закладів швидкого харчування становить 37% [90]. За твердженнями компанії «Gira Conseil», безперечного експерта на ринку споживання продовольчих товарів поза домівкою, ресторанне господарство оцінюється у 90 мільярдів євро, і включає весь ринок громадського харчування [90].

Важливе значення для розвитку рекреаційно-туристичних ресурсів Франції має реклама. Так, у 2018 році агентство з розвитку туризму у Франції «Atout France» зібрало майже 14 мільйонів євро для міжнародної реклами Франції як туристичної дестинації. Це були внески з боку самої держави (5,6 млн. євро), кошти місцевих бюджетів (2,65 млн. євро) та приватних партнерів (5,65 млн. євро). Країна має на меті збільшувати ці показники з кожним роком [90].

Отже, коротко підсумовуючи, слід зазначити, що до соціально-економічних ресурсів, у першу чергу, відносяться заклади, що надають послуги розміщення, зокрема, готелі. Для провадження діяльності у сфері готельної індустрії у Франції обов'язковим є отримання ліцензії. Крім цього, всі послуги

розміщення у країні підлягають сертифікації з метою встановлення відповідності цих послуг обов'язковим вимогам національних стандартів. Класифікація готелів Франції передбачає «зіркову» шкалу оцінювання, при цьому переважають готелі середнього класу (1 та 2*). Найбільше готелів знаходиться у Парижі, він є також лідером по кількості готельних номерів. До складу соціально-економічних ресурсів належать також заклади харчування, які включають: ресторани при готелях, класичні ресторани, сімейні ресторани, та так звані туристичні ресторани, які класифікуються за зірковою системою, заклади швидкого харчування та інші. І їх кількість протягом останніх років постійно збільшується..

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНО- ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ У ФРАНЦІЇ

3.1. Охорона рекреаційно-туристичних ресурсів держави

Перш за все слід зазначити, що збереження рекреаційно-туристичних ресурсів у будь якій країні світу залежить від державної політики, що проводиться у цьому напрямку, і як результат, від виділених державою та інвесторами коштів. Що стосується Франції, то не зважаючи на значне збільшення доходів країни від туристичної діяльності, постійний потік туристів, забруднення повітря, ерозія, крихкість структур природних об'єктів спричиняють поступове погіршення стану рекреаційно-туристичних ресурсів.

Щодо природних рекреаційно-туристичних ресурсів, то слід зазначити, що погіршення їх стану відбувається, в основному, через негативний вплив на екосистему місцевості, де вони розташовані. Це стосується, у першу чергу, флори – витоштування туристами стежок, виривання рослин тощо, що, у свою чергу, призводить до зниження популяції фауни. Встановлення інфраструктури (паркінгів, прокладання доріг) на території природних об'єктів негативно впливає на стан екосистеми як і самого природного ресурсу так і за його межами [49, с. 139].

Заходи щодо обмеження негативного впливу на природні рекреаційно-туристичні ресурси різняться залежно від характеру та особливостей природних об'єктів. Деякі дослідники вважають, що було б краще виокремити природні пам'ятки та встановити квоту на вхід на території, що дозволило б не тільки трохи зменшити туристичний потік, а й показати туристам, що це, перш за все, природний об'єкт, а не звичайне громадське місце з вільним доступом [49, с. 140].

При цьому, слід зазначити, що по всьому світі встановлення плати за вхід стає все більш поширеною практикою, тоді як у Франції плата за вхід на природні території все ще вважається табу. Така ситуація спричинила

перезавантаження туристами природних рекреаційно-туристичних ресурсів у північно-західному регіоні Франції – Бретані. Особливо постраждали від надмірного туристичного потоку Камені Карнаку – одне з найбільших скупчень мегалітичних споруд. Після того, як влада оголосила Камені Карнаку державною власністю, потік туристів суттєво збільшився (до 700 000 відвідувачів за рік) і призвів до негативних наслідків: майже 20% площі природної території (4 гектари) повністю втратили рослинний покрив, що, у свою чергу, призвело до водної та вітрової ерозії ґрунтів навколо мегалітичних споруд. Така ситуація загрожувала руйнуванню та просіданню каменів у ґрунт. Зіткнувшись з проблемою збереження природного об'єкту, Міністерство культури Франції наприкінці 1980-х років прийняло рішення встановити огорожу, яка дала змогу знову відновити рослинний покрив та обмежила публічний доступ. Зараз на території природного об'єкту дозволяється проводити лише офіційні екскурсії [49, с. 141].

Ще гірша ситуація сталась з печерою Ласко, відомою своїми наскельними малюнками, яка була виявлена у вересні 1940 р. Після її публічного відкриття, вона швидко набула популярності серед туристів. За статистичними даними, у 1960 році кількість відвідувачів цього рекреаційно-туристичного об'єкту досягнула 100 000 людей. Такий великий туристичний потік призвів до погіршення стану печери, а кліматичні та біологічні зміни призвели до так званої «білої» та «зеленої» хвороби – появи кальцитного покриву та колоній водоростей, які руйнували наскельний живопис. Згодом, у 1963 році, Міністерством культури було прийнято рішення закрити печеру Ласко для публічного відвідування, а біля неї створити точну копію – Ласко II, у якій знаходились би копії наскельних малюнків з оригінальної печери. Нині Ласко II відкрита для відвідувачів, а у печері Ласко вдалось відновити її попередній стан [79, с. 1].

Що стосується охорони природних рекреаційно-туристичних ресурсів, то перш за все слід зазначити, що поняття «збереження спадщини» у широкому розумінні цього терміну з'явилося у французькому законодавстві тільки у

1930 р., коли був прийнятий закон про охорону культурних, історичних, наукових та природних об'єктів [32].

Водночас, ще у 1912 р. асоціації починають створювати перші природні заповідники. Так, Ліга з охорони птахів створила заповідник «Сет-Іль» у Кот-д'Амур, а Національне товариство охорони природи відкрило декілька природоохоронних територій у Камарг у 1927 р. Але лише після Другої світової війни виник справжній інтерес до екологічного функціонування природного середовища та виявлені значні погіршення його стану [62].

При цьому слід зазначити, що вперше про майбутній законопроект щодо охорони природних ресурсів зайшла мова на конференції, присвяченій раціональному використанню та збереженню біосферних ресурсів, яка відбулась у Парижі у вересні 1968 р. та була скликана ЮНЕСКО. Саме там у доповіді французької делегації зазначалось, що «зараз у Франції не існує загального закону про захист флори та фауни, готується проект тексту». Однак, лише у 1976 році закон про охорону природи був прийнятий. Спочатку у перелік об'єктів, що охороняються державою, планувалось включити тільки декілька природних туристичних ресурси, проте з часом список почав розширюватися з урахуванням природної спадщини у територіальному плануванні.

Наразі текстом закону №76-629 від 11 квітня 2020 р. про охорону природи передбачається:

- заборона знищення, вивезення чи захоплення території, яка знаходиться під охороною;
- перелік природних ресурсів, які знаходяться під загрозою знищення та основні заходи щодо їх збереження та відновлення;
- оновлення порядку створення природних заповідників та визначення штрафних санкцій за порушення законодавства щодо охорони природних рекреаційно-туристичних ресурсів;
- створення волонтерських природних заповідників [32].

Лише на початку 60-х років у Франції почали створюватись перші національні парки. Проте країна пішла ще далі, створивши мережу не лише національних парків, але і регіональних. Співпрацюючи з різними природоохоронними організаціями, Франція змогла підтримати тисячі природних об'єктів у задовільному стані [62].

З початку 1970-х темпи створення нових природоохоронних територій продовжували зростати. Починаючи з 1984 року, у Франції щороку створюється понад 10 заповідних територій. Розробляється все більше заходів, які тісно пов'язані зі збереженням навколишнього середовища та природних об'єктів [62].

Франція характеризується великою різноманітністю природних рекреаційно-туристичних ресурсів, тому застосовуються різні заходи щодо їх збереження. Умовно їх можна поділити на:

- регуляторні заходи, тобто захист об'єктів на юридичному рівні (видання спеціальних нормативно-правових актів щодо охорони ресурсів та контроль за їх виконанням);
- природні заходи, які допомагають підтримувати природні об'єкти у належному стані [62].

Що стосується охорони історико-культурних рекреаційно-туристичних ресурсів, то слід зазначити, що для підтримки їх в належному стані із державного бюджету Франції виділено трохи більше мільярда євро. Ці кошти розподіляються на дві категорії: перша частина коштів у розмірі 130 мільйонів євро (за даними 2019 року) призначена на «реставрацію історичних пам'яток, великих проектів», а друга частина коштів, яка складає приблизно 326 мільйонів євро, призначена для «обслуговування та реставрації історичних пам'яток, які не входять до великих проектів» [64].

При цьому, ці кошти призначені, в основному, для фінансування історичних пам'яток, що знаходяться під охороною держави, та частково (210 мільйонів) розподіляються місцевим органам влади для фінансування 290 000 об'єктів та 44 000 споруд, що знаходяться у їх віданні. При цьому, 9,8 мільйонів

євро відведено на фінансування музеїв, що є доволі мало, у порівнянні з вартістю експонатів, що продаються щороку (частина коштів, виручених від продажу експонатів у вигляді податків іде в державний бюджет) [64].

Однак органи центральної влади не є єдиним джерелом коштів, громади та інші приватні суб'єкти (компанії, приватні особи тощо) також можуть брати участь у збереженні історико-культурних ресурсів. Так, згідно із законом, власник історичної пам'ятки відповідає за роботи щодо її реставрування, зокрема, за обрання основного підрядника та забезпечення необхідним фінансуванням.

Після децентралізації у 2000-х роках, більшість історичних пам'яток вже належать не державі, а місцевим органам влади (51%) або приватним власникам (46%). За допомогою центральних органів влади нижчі рівні, включаючи комуни, повинні підтримувати свою місцеву спадщину. Водночас, значна частина інвестицій для підтримання належного стану історичних пам'яток, надходить від так званих «державних партнерів», у 2017 році вона складала 295 мільйонів євро, повідомляє Міністерство культури Франції [64].

Наприклад, регіон Іль-де-Франс витрачає щороку 10 мільйонів євро на збереження своєї культурної спадщини. При цьому, як зазначає віце-президент Ле Фігаро з питань культури Агнес Еврен, кожен інвестований в охорону історико-культурних ресурсів євро приносить країні 70 євро економічної вигоди, а загалом, дохід регіону становить близько 5 мільярдів євро. Однак цих інвестицій все ще недостатньо, оскільки лише на Іль-де-Франс припадає майже 10% історичних пам'яток Франції. За словами Агнес Еврен, французи на підсвідомому рівні цінують свою історію, а спадщина є важливою частиною їхньої історії, тому вони намагаються її зберігати [64].

При цьому слід зазначити, що у Франції існує близько 2 000 історичних пам'яток, що знаходяться під загрозою повного або часткового руйнування. Згідно з доповіддю депутата та голови фінансового комітету Жіля Карре: «Коштів, які виділяються на підтримку в нормальному стані історичних пам'яток [...], як відомо, недостатньо. Про це свідчать кількість пам'яток, які

знаходяться під повною чи частковою загрозою руйнування, та враховуючи стан занепаду деяких історичних центрів» [64].

При цьому, Жюльєн Лаказе, член Національної комісії з питань спадщини та архітектури, зазначив, що Міністерство культури працює як і повсюди, залежно від лобіювання. Ті, хто публічно виступає, привертають до себе увагу, отримують бажане». Він згадує ситуацію із збирання коштів на відновлення Нотр-Даму, що є не тільки чудовим прикладом самосвідомості громади, але також свідчить про жорстокий факт: платник податків нормально прийняв ідею, що держава не повинна піклуватись про свою спадщину сама [64].

Слід зазначити, що у Франції деякі пам'ятки більш занедбані, ніж інші. Собори та церкви, якими безпосередньо опікується держава, стикаються, як правило, з проблемами, що цим пам'яткам вже сотні років і тому їх утримання – дуже складне та дороге.

За словами Діде Рікне, журналіста, історика та засновника інтернет-журналу про історію мистецтв та західну спадщину «La Tribune de l'art», щоб утримувати задовільний стан історичних пам'яток, потрібно було б виділяти близько 400 мільйонів євро на рік. Проте, беручи до уваги нинішній стан пам'яток, попередньої суми вже недостатньо. Діде Рікне наголошує, що дуже важко точно оцінити суму коштів на відновлення пам'яток та їх утримання, але вважає, що за допомогою 750 мільйонів євро можна було б реалізувати дієву політику збереження та розвитку історичних пам'яток [64].

Що стосується законодавчого регулювання охорони рекреаційно-туристичних ресурсів, то перш за все, слід зазначити, що на сьогодні існує близько 43 000 нормативно-правових акти, що регулюють охорону історичних пам'яток, виходячи з їх «історичного чи мистецького інтересу».

При цьому слід зазначити, що у Франції існує два режими захисту пам'яток архітектури:

1. Внесення до Реєстру історичних пам'яток архітектури (фр. – «Le Classement par le Monuments Historique, М. Н.»). Загалом станом на 2015 р. за даними міністерства культури Франції реєстр історичних пам'яток архітектури

включає 14 100 таких об'єктів Претендувати може будь-яку будівля, архітектура якої становить державний інтерес. У цьому випадку держава контролює реставрацію відповідно до встановлених норм. Сьогодні таких будівель близько 1/3 від усіх охоронюваних пам'яток архітектури [73].

2. Внесення в Додатковий список пам'яток архітектури (фр. – «L'Inscription à L'inventaire Supplémentaire des Monuments Historique, I.S.M.H.»). Включає близько 29 500 об'єктів (2015 р.) [73].

Тобто, якщо в першому випадку об'єкт класифікований як історичний пам'ятник, то у другому – просто внесений до списку. А значить, підлягає менш суворому контролю з боку держави.

Пам'ятки, що внесені до Реєстру історичних пам'яток архітектури, є національним надбанням Франції, тому вони охороняються безпосередньо Міністерством культури, тоді як занесені до Додаткового списку охороняються на регіональному рівні.

До першої категорії відносяться, наприклад, великі замки, або споруди, наприклад, вілла Савой, спроектована архітектором Ле Корбюзьє, чи архітектурні споруди французького архітектора Гімара. Однак, класифікувати як пам'ятник архітектури можна не тільки замок і прилеглі будівлі, а й сади і парки. У цьому випадку держава може допомогти в догляді за зеленими насадженнями [73].

Для того, щоб об'єкт потрапив до першого чи другого списку, спочатку він проходить перевірку на місцевому рівні: пам'ятку перевіряє регіональна дирекція з питань культури (фр. – «la direction régionale des affaires culturels») або місцеві архітектори. Комісія у складі близько тридцяти місцевих обраних представників, адміністративних агентів та представників Міністерства культури дає позитивну чи негативну оцінку. Якщо об'єкт отримав позитивну оцінку, документи надсилаються до національної комісії, яка пропонує об'єкт на розгляд міністру культури для внесення до певного списку [73].

Після класифікації, власники об'єктів повинні дотримуватися досить жорстких правил, особливо це стосується внесених до Реєстру історичних

пам'яток архітектури. Якщо, наприклад, замок є пам'яткою архітектури, всі ремонтні роботи повинні бути узгоджені з Міністерством культури. Реставрацією можуть займатися архітектурні бюро, які мають ліцензію у Франції і досвід роботи над такими проектами. Архітектор, зазвичай, допомагає узгодити проект реставрації з державними органами і отримати дозвіл на роботи. Термін розгляду запиту – мінімум 6 місяців. Що стосується матеріалів, які використовуються під час реставрації, то це можуть бути лише ті матеріали, які використовувались під час будівництва об'єкта. Держава контролює роботи. Для пам'яток, які занесені до додаткового списку історичних пам'яток правила більш гнучкі. У цьому випадку власники не зобов'язані здійснювати реставрацію під контролем ліцензованих архітекторів Франції [73].

На час ремонту власника можуть повністю звільнити від сплати податків. Уряд може компенсувати до 50% витрат на реставрацію. Кожен проект фінансової підтримки від держави розглядається індивідуально, інформація дається за запитом в місцеві органи управління. Податок, який сплачується при переході власності у спадок, можна зменшити до 50% [73].

Можливе навіть повне звільнення власника від податків на майно, якщо він погодиться на відкриття замку (щонайменше 40 днів на рік) для публічного відвідування. Такі періоди відкриття замків строго визначаються державою [73].

Власник зобов'язаний інформувати державу про акти купівлі, передачі в дар або спадок. У деяких випадках обов'язково відкриття історичної пам'ятки для публічного відвідування [73].

Якщо буде виявлено порушення правил з боку власників історичних пам'яток, які призводять до погіршення стану об'єкта, держава може призначити необхідні ремонтні роботи за рахунок власника об'єкту. А в разі несплати власником відповідних коштів, держава можна конфіскувати власність [50].

Отже, коротко підсумовуючи, слід зазначити, що охороною рекреаційно-туристичних ресурсів на державному рівні Франція почала займатися з 1976 р.

При цьому, умовно заходи по збереженню ресурсів можна поділити на регуляторні, тобто захист об'єктів на юридичному рівні (видання спеціальних нормативно-правових актів щодо охорони ресурсів та контроль за їх) та природні заходи, які допомагають підтримувати природні об'єкти у належному стані.

Слід також відзначити, що Франції існує два режими захисту пам'яток архітектури: внесення до Реєстру історичних пам'яток архітектури (такі ресурси є національним надбанням Франції і охороняються безпосередньо Міністерством культури) та внесення в Додатковий список пам'ятників архітектури (охороняються на регіональному рівні).

3.2. Подальший розвиток рекреаційно-туристичних ресурсів Франції

Слід зазначити, що туристична галузь є однією із найперспективніших галузей економіки у більшості країн світу. Так, у 2018 р. кожне десяте робоче місце у всьому світі пов'язане із сферою подорожей та туризму (10% світового ВВП). Більш того, за останні 10 років кожне п'яте робоче місце (або 313 мільйонів робочих місць у всьому світі) було створено саме у секторі подорожей та туризму. Крім цього, майже 100 мільйонів нових робочих місць можуть бути створені в цьому секторі протягом наступних десяти років за відповідної підтримки держав [86].

При цьому, загально відомими факторами, що стримують розвиток туризму у будь-якій країні є наступні:

- заворушення, теракти, війна. Уплив цієї групи факторів доволі значний і має значення не лише в тій країні, де вони діють, але й у сусідніх із нею. Наприклад, теракти у Парижі та Ніці у 2016 році дещо зменшили потік туристів до Франції;

- екологічні проблеми. Негативний вплив екологічного чинника пов'язаний із його довгостроковим характером, при цьому потрібен час не тільки для ліквідації екологічної катастрофи, але і її наслідків;

- епідемії та пандемії. У зв'язку із розвитком пандемії COVID-19 вплив цього чинника відчули на собі майже всі країни світу. За лічені дні для туристів по всьому світі був закритий в'їзд до більшості країн, авіакомпанії припинили перевезення, засоби розміщені та харчування припинили свою роботу, а туристичні фірми відмінили заплановані тури. За словами голови Всесвітньої ради з подорожей та туризму Глорії Гевари «...криза, пов'язана з пандемією, обійдеться туристичному сектору щонайменше в 22 млрд. доларів» [53].

- природні катастрофи. Особливістю цього чинника є те, що важко передбачити його виникнення та попередити наслідки. Крім того, багато туристів ще деякий час після припинення дії цього фактору та ліквідації його наслідків утримуються від поїздок;

Однак, не зважаючи на наявність факторів, що мали певний негативний вплив на розвиток туризму, Франція вже декілька років поспіль займає перше місце за показниками туристичних прибуттів та є найбільш відвідуваною країною світу. Тим не менше, уряд має намір продовжувати впроваджувати заходи для посилення туристичної привабливості Франції.

Зокрема, Урядом країни впроваджуються наступні заходи:

- покращення якості прийому та безпеки туристичних місць;
- більш детальне структурування туристичної пропозиції та її просування для залучення все більшої кількості міжнародних туристів;
- збільшення інвестицій з боку держави;
- вдосконалення навчальних програм та тренінгів серед працівників туристичної сфери для більш якісного надання туристичних послуг;
- підтримка розвитку ІТ-технологій в туризмі для посилення конкурентоспроможності та спрощення надання туристичних послуг;
- збільшення доступності рекреаційно-туристичних ресурсів для все більшої кількості туристів [89].

При цьому слід зазначити, що Франція щорічно переглядає свою політику щодо фінансування галузі туризму. Міжсекторний політичний документ (фр. – «Document de Politique Transversale») – це документ, що додається щорічно до

законопроектів про фінансування і який переглядає державну політику щодо туризму та детально описує 21 програму, пов'язану з туризмом, у 13 різних державних місіях на загальну суму 5 мільярдів євро [87].

Саме в у цьому документі у 2014 року було оголошено знамениту мету «100 мільйонів міжнародних туристів у 2020 році», яка тепер перенесена на 2022 рік з огляду на уповільнення темпів зростання туристів в останні роки. Причинами, що спричинили сповільнення темпу приросту туристів були спочатку терористичні напади в Парижі та Ніці у 2015 та 2016 роках, потім рух жовтих жилетів з 2018 року а також вихід Великої Британії з Європейського союзу та падіння фунта щодо євро. При цьому, у документі ще не було враховано різке зменшення туристичних потоків у зв'язку із поширенням пандемії COVID-19 [87].

Згідно з цим документом, для розвитку туристичної привабливості Франції Уряд діятиме в 4 напрямках: економіко-соціальному, рекламному, екологічному, інноваціях та цифровому:

1. Економічний напрям (аспект) стосується удосконалення класифікації засобів розміщення у Франції, зокрема, перегляду методів та критеріїв класифікації туристичних курортів із загальним спрощенням системи. Він, зокрема, передбачає:

- більш досконалу диференціацію між готелями 3 і 4 зірки та між 4 та 5 зірковими готелями;
- переглянута база обов'язкових критеріїв, що стосуються чистоти готельних номерів;
- посилені критерії перевірок, що проводяться інспекторами спеціальної експертної комісії уповноваженого Французького комітету з акредитації (COFRAC) на другому та третьому етапі під час таємного візиту для 4 та 5 зіркових готелів. Також вдосконалена процедура перевірки готелів категорії «Палац» [87].

Затверджені реформи мають на меті модернізувати та покращити заклади розміщення з урахуванням міжнародних стандартів. Завдяки реформам готельні

заклади стають більш конкурентоспроможними у такому висококонкурентному секторі як готельне господарство [33].

Уряд також вирішив впровадити схожу систему перевірки дотримання якості і до апарт-готелів та засобів розміщення на свіжому повітрі, таких як кемпінги. Так, на початку 2019 року вперше за 9 років був проведений аналіз класифікації кемпінгів та туристичних резиденцій. Перегляд цих класифікацій тут, знову ж таки, дозволяє покращити систему класифікації, збільшити перелік запропонованих послуг та обладнання, збільшити використання цифрових технологій, і покращити диференціацію між категоріями [33].

2. Соціальний аспект ґрунтується на застосуванні «Плану якості туризму» («фр. – «Le Plan Qualité Tourisme (PQT)»), для кращого прийому відвідувачів та на покращенні доступу до туристичних об'єктів для людей з обмеженими можливостями. Крім цього, соціальний напрям передбачає посилення дії Atout France на зростаючих ринках, щоб завоювати клієнтів з нових країн, що розвиваються (Індія) та залучити нових клієнтів зі Східної Європи та Росії, а також клієнтів із Західної Європи та самої Франції [33].

3. Екологічний напрям забезпечує підтримку асоціації «Réseau des Grands Sites de France», створеної в 2000 році, яка сьогодні об'єднує 46 природних об'єктів. За підрахунками, кількість туристів, які відвідують об'єкти досягає 32 мільйони відвідувачів [33].

При цьому, за останні десять років Франція інвестувала значні кошти в розвиток пішохідного туризму, велосипедного туризму та річкових круїзів, які сприяють підвищенню привабливості території шляхом виділення нових напрямків [33].

Стратегія розвитку велосипедного туризму базується, зокрема, на координації дій різних операторів в межах національного комітету з велосипедного туризму (фр. – «Comité national du tourisme à vélo») для підтримки створення різноманітних велосипедних маршрутів та для розвитку національного бренду «Accueil vélo», що реалізується завдяки асоціації «France Vélo Tourisme». Також держава планує і надалі розвивати велосипедний туризм

у Франції, розширяючи та вдосконалюючи велосипедні маршрути, щоб в майбутньому, маючи понад 9 мільйонів туристських подорожей на рік із загальним оборотом, який оцінюється в 2 мільярди євро, стати другою світовою дестинацією для велосипедного туризму після Німеччини [33].

На території Франції знаходиться перша судноплавна мережа в Європі. Однак ці 8 500 км річок і струмків, озер і каналів та їх околиці залишаються значною мірою недостатньо експлуатованими з туристичної точки зору. Тому держава співпрацює з місцевими органами влади та менеджерами мереж для розширення цих просторів, як у містах, так і в сільській місцевості. Проведені дослідження, організовані державою, та встановлення міжрегіональної співпраці дали можливість визначити та опрацювати ключові фактори, які сприятимуть розвитку ефективного сектору річкового туризму. Оновлення інфраструктури під керівництвом асоціації «Водні шляхи Франції» (фр. – «Voies navigables de France»), покращення прийому та рівня обслуговування в портах та експлуатація культурної спадщини на територіях пересадки – є сьогодні основними напрямками роботи різних партнерів на місцевому чи національному рівнях [33].

4. Технології та інновації в туризмі. Зіткнувшись із зростаючою конкуренцією з боку інших напрямків, одним із стратегічних пріоритетів є впровадження передових тенденцій, щоб залишатись світовим лідером в галузі інновацій в туризмі. Ця мета повинна дозволити сектору посилити свою конкурентоспроможність, а також закріпити імідж Франції як привабливої та цікавої дестинації, що відповідає вимогам різних категорій туристів [87].

Так, дослідники французької готельної індустрії пророкують у найближчому майбутньому більш широке використання роботів для обслуговування клієнтів. Майбутні помічники будуть відповідати за обслуговування в номерах та перевезення багажу. Таким чином, готелі скористаються новітніми технологіями, щоб, с одного боку, задовольнити всі потреби клієнтів, а з іншого – зменшити навантаження обслуговуючого персоналу. Так, компанія «Амазон» запустила для індустрії гостинності випуск

віртуальних помічників, або як їх ще іноді називають, віртуальних консьєржів. Alexa for Hospitality - пристрої керування голосом, призначені для обслуговування готельних номерів. Через Alexa можна зателефонувати на стійку адміністрації, забронювати вечерю, перевірити освітлення, температуру в кімнаті, включити кондиціонер, телевізор чи звукову систему свого номеру. При цьому, все це можна зробити, використовуючи мобільний додаток у своєму телефоні [46].

Alexa for Hospitality запрацював влітку 2018 року в готельній мережі Marriott Hotels, і впровадження таких технологій швидко набуває популярності серед готельєрів, оскільки це дає можливість збільшити свій дохід і підвищити рівень задоволення потреб клієнтів. Водночас, це спосіб заохочування використання послуг, що генерують дохід, одночасно покращуючи зв'язок між адміністрацією готелю та гостями [46].

Слід також зазначити, що клієнти не просто цінують нові технологічні введення у готелях, вони хочуть ними користуватися. Тому у майбутньому передбачається широке залучення та просування у готелях технологій миттєвого бронювання та виселення [75].

Новою тенденцією, яку у найближчому майбутньому планується реалізовуватиметься у готельній індустрії, є використання технологій віртуальної реальності. Ця новинка дасть змогу клієнтам «оглянути» готель з середини, таким чином оцінивши його, не виходячи при цьому зі своєї домівки. Водночас, планується подальше впровадження технології блокчейн (зокрема, більш широке використання розрахунків криптовалютами) [75].

Розробники вважають, що така технологія має великий потенціал і в індустрії гостинності. Привабливість технології полягає в тому, що блокчейн-платформа дозволяє, по перше, бронювати готелі, апартаменти і приватне житло напряму, без посередників і комісій, використовуючи оплату криптовалютою. При цьому, якщо взаєморозрахунки проводяться в криптовалюті, то транзакційні витрати будуть нульові, крім того, споживачі туристичних послуг не втрачатимуть кошти на конвертаціях валют при

транскордонних платіжках. По друге, блокчейн-платформи можна використовувати і при розробці програм лояльності (наприклад, швидке проведення страхових виплат при затримках чи відміні авіарейсів, миттєве бронювання нових білетів [46].

Дедалі більшого поширення набуває також використання онлайн бронювань готелів, у тому числі, за допомогою мобільних додатків.

Згідно з даними ринку Фокусрайт, найбільш поширеним способом бронювання готельних номерів у 2018 році у Франції стало бронювання через мережу Інтернет. За даними недавнього звіту співтовариства світових туристичних онлайн-брендів «Айфотревел» і Форнова, 73% опитаних туристів регулярно використовують пошукову систему, з яких 44% систематично використовують її для бронювання своїх поїздок [46].

Крім цього, тенденціями 2018 року є бронювання за допомогою мобільних пристроїв. Платформа для бронювання, пристосована та зручна для мобільних пристроїв, допомагає готелям забезпечити успішну роботу своїх маркетингових рекламних кампаній та залучити нових клієнтів. Багато постачальників готельних технологій зараз зосереджуються на розробці інтуїтивних інструментів, які роблять готельний маркетинг максимально простим та ефективним та допомагають майбутнім клієнтам готелів не витратити багато часу та енергії на бронювання номеру [46].

Щодо окремих проектів, які заплановані на найближчі роки, дуже цікавим, на нашу думку, є проект під назвою «Культурні столиці Франції», який планується започаткувати у вересні 2021 року. Конкурс буде продовжуватися 3 роки під керівництвом Міністерства культури Франції та організації «France urbaine». Ідея полягає в тому, що багато цікавих подій проходить за межами Парижа, де зосереджена найбільша кількість туристів. При цьому організатори сподіваються, що за допомогою проекту, вони зможуть допомогти розвиватись менш відомим туристичним DESTИНАЦІЯМ, і залучити все більше як внутрішніх так і міжнародних туристів. Відбір міст-кандидатів для проекту планується на другу половину 2020 року [63].

Як зазначає Бернар Февр д'Арсє, відповідальний за проект «Культурні столиці Франції», цей конкурс має на меті розвинути місто в регіоні, яке є достатньо динамічним для залучення його в проведення тривалих культурних заходів [63].

Метою проекту є культурне пожвавлення міста, яке пройде відбір. Для початку, організатори шукають претендентів серед міст з кількістю населення від 100 000 до 300 000 жителів. «Справа в тому, що основні адміністративні центри регіонів є скоріше кандидатами на звання Європейських культурних столиць. Вони можуть подати заявку, але ми спочатку націлені віднайти менш відомі міста, але з потужними потенціалом, щоб мати змогу розвинути їх» – додає Февр д'Арсє [63].

За правилами конкурсу, місто повинно відповідати 7 критеріям: художня інновація, художнє та культурне виховання (освіта), вплив на міжнародну співпрацю, культурно-пізнавальний туризм, стабільність, потенціал для реалізації проекту, участь громадян [63].

Після конкурсу держава та регіональна адміністрація допоможуть обраним містам реалізувати свої культурні проекти. Підтримка буде як і фінансовою, так і рекламною. На створення такого проекту надихнув інший проект «Європейські культурні столиці». Розмір фінансової підтримки буде сягати 15-20 млн. євро [63].

Щодо перспектив розвитку природних рекреаційно-туристичних ресурсів, то особлива увага приділяється зокрема розвитку рекреаційного потенціалу Піренеїв, атлантичного узбережжя Франції, розширенню бальнеологічних курортів, розвитку зеленого туризму [12].

Щодо перспектив розвитку Парижу, як туристичного бренду, керівник відділу «Atout France» Валері Еспозіто зазначила, що завдяки Зимовим Олімпійським іграм, які повинні відбутися в Парижі в 2024 році, в місті вже зараз відкриваються нові готелі (хоча і зараз їх тут більше 2 тисяч), ресторани і розширюється транспортна сітка (до 2024 року 14-ю лінію метро продовжать до аеропорту Орлі). Крім того, вона зазначила, що наразі Париж взяв орієнтир на

звання «зеленого міста», тому найближчим часом заплановано відкрити нові зелені зони і парки (на сьогодні їх у Парижі налічується 465). А до 2025 року Париж планується на 100% забезпечити виключно екологічними автобусами. Одночасно до 2024 року планується відкрити кругової веломаршрут протяжністю 40 кілометрів, що охоплює весь Париж [25].

Отже, коротко підсумовуючи слід зазначити, що рекреаційно-туристичні ресурси Франції постійно розвиваються і держава активно підтримує цей розвиток. При цьому для розвитку туристичної привабливості Франції, Уряд діятиме в 4 напрямках: економіко-соціальному, рекламному, екологічному, інноваціях та цифровому. Останній напрямок особливо важливий для розвитку готельної індустрії Франції, для якої характерне впровадження технології блокчейн, переважне використання он-лайн бронювань готелів, у тому числі, за допомогою мобільних додатків, впровадження інноваційних технологій.

Щодо окремих проектів, які заплановані на найближчі роки, дуже цікавим, є проект під назвою «Культурні столиці Франції», який дасть змогу розвиватися у туристичному плані невеликим містечкам.

Тобто, не зважаючи на негативний вплив певних чинників уряд Франції має намір продовжувати впроваджувати заходи для посилення туристичної привабливості країни.

3.3. Розвиток французько-українських зв'язків у галузі туризму

Для подальшого розвитку туристичного потенціалу будь-якої країни велике значення мають її відносини з іншими країнами.

У двосторонніх відносинах Франції з Україною переважає дипломатична діяльність Франції у Нормандському форматі для вирішення кризи на сході України. У 2017 році Франція та Україна відзначили 25-ту річницю своїх дипломатичних відносин [90].

Двосторонні контакти зміцнювались з 2014 року: чотири офіційні візити президента України П. Порошенка до Парижу (червень 2014, 2015, 2016, 2017).

Міністри закордонних справ Франції та Німеччини здійснили візит до Києва у 2016 році, надаючи постійну підтримку Франції та Німеччини в реалізації Мінського пакету домовленостей та проведенні структурних реформ в Україні. Парламентські візити також збільшилися з весни 2015 року у зв'язку з декількома місяцями французьких депутатів та сенаторів в Україну, а також візиту до Парижу голови Верховної Ради в червні 2018 року [90].

При цьому, 2018 рік був відзначений кількома двосторонніми зустрічами на високому рівні, 5 лютого 2018 року відбувся візит міністра закордонних справ України до Парижа Клімкіна П. Цей візит відбувся після візиту міністра закордонних справ Жан-Ів Ле Дріана 22 та 23 березня 2018 року в Києві, під час якого він зустрівся з президентом України Порошенком П., а також Прем'єр-міністром та його колегою. 30 жовтня 2018 року Державний секретар Жан-Батист Лемуан відвідав Київ для проведення сьомої франко-української спільної економічної комісії; візит дав можливість провести кілька політичних переговорів з Прем'єр-міністром України та Міністром закордонних справ [90].

Інтенсифікація наших двосторонніх зустрічей продовжилася і в 2019 році: Президент Республіки прийняв президента Порошенка П. та тоді ще кандидата в президенти Зеленського В. в Парижі між двома турами президентських виборів в Україні, 12 квітня 2019 року. Він зустрівся з президентом Зеленським В. у день його перемоги 21 квітня. Міністр Європи та закордонних справ пан Ле Дріан Ж.-І. відвідав Київ 30 травня 2019 року разом із своїм німецьким колегою Гайко Маасом під час першого спільного візиту після виборів президента Зеленського В. [90].

У освітній сфері Франція з Україною орієнтована на мобільність студентів та молодих дослідників до Франції. Франція щороку приймає 1700 українських студентів. Так, у рамках угоди про співробітництво між Київським національним торговельно-економічним університетом та Бізнес-школою «Ауденсія» (м. Нант, Франція) здійснюється навчання студентів за спеціальностями «Міжнародний магістр з менеджменту» і «Медіа та

комунікації». Студенти мають змогу безкоштовно навчатися семестр в Університеті Гренобль Альпи (Франція)[24].

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна має тісні зв'язки із Університетом Ніци – Софії Антіполіс, Університетом наук і технологій – Лілль 1, Університетом Поля Сабатьє – Тулуза 3. Студенти хімічного та фізико-технічного факультетів на базі навчання у двох університетах (Франції та України) мають змогу отримати два дипломи вищої освіти [26].

Франко-українська програма подвійного диплому підготовки магістрів за спеціальністю «Туризм. Культурна спадщина. Дозвілля» з 2010 року існує між Харківським національним економічним університетом імені Семена Кузнеця (ХНЕУ ім. С. Кузнеця) та Університетом Ліон-2 ім. Люм'єр у Франції [27].

Щодо французько-українських зв'язків у культурній сфері, то слід зазначити, що наразі на території України знаходиться 9 культурних центрів некомерційної громадської організації «Альянс франсез», яке є динамічною ретрансляцією заходів співпраці посольства в провінціях. Вони приймають понад 3000 студентів. Французький лицей імені Анни Київської, яка має підписану угоду з AEFЕ (укр. – «Агентство з питань французької освіти за кордоном»), та продовжує навчати близько 400 студентів. 2018-2019 роки Міністр закордонних справ Клімкін П. оголосив роками французької мови [90].

Тісні зв'язки існують між Україною та Францією також і у галузі туризму. Atout France – Агентство по розвитку туризму у Франції (фр. – «Agence de développement touristique de la France») щорічно проводить близько 2000 заходів у різних країнах світу з метою просування Франції як туристичного напрямку, у тому числі, і в Україні [78].

Так, у рамках своєї діяльності в Україні щороку Atout France організує в Києві тематичні воркшопи. Зокрема, у вересні 2019 році був організований Courchevel Ski Workshop. Із французької сторони взяли участь готельєри, компанії, що надають різні послуги в сферах відпочинку та туризму гірськолижного курорту Куршевелль [104].

У жовтні 2019 року представництво Atout France організувало у Києві зустріч 24 французьких та 70 українських фахівців для проведення нової сесії «Франція». Зустріч відбулась на високому рівні. Посол Франції в Україні Ізабель Дюмон, виступаючи на зустрічі, наголосила на тісних зв'язках між двома країнами у галузі туризму, розповіла про інтерес французьких компаній до України та про можливості, запропоновані Францією своїм українським колегам, представникам туристичної галузі. За словами Посла, «такі зустрічі сприяють обміну досвідом між професіоналами у галузі туризму та допомагають встановленню партнерських відносин між двома країнами» [104].

Цікавим культурним заходом, що сприяє укріпленню французько-українських зв'язків є «Французька весна» – щорічний художній фестиваль, який організовують Французький інститут України (фр. – «Institut français d'Ukraine») та Посольство Франції в Україні, який проводиться протягом квітня в десяти містах України завдяки мережі культурних центрів «Альянс Франсез». Ця подія, що народилася в 2004 році, триває вже 16 років і є однією з найважливіших в українській культурній програмі. Щороку фестиваль збирає понад 50 000 відвідувачів, сотні керівників проектів та численних державних та приватних партнерів, як французьких, так і українських [69].

У 2020 році Французький інститут України, Посольство Франції в Україні та Альянс Франсез організовують 17-ту Французьку весну присвяченій темі: «Інакші подорожі» [69].

Тісні французько-українські зв'язки демонструють і пам'ятки видатним українським персонам, які знаходяться на території Французької Республіки.

Так, у Тулузі, французькому містечку на півдні Франції, у 2018 році відкрили пам'ятник Анні Ярославні, доньці князя Ярослава Мудрого, дружині французького монарха Генріха I [29].

Слід зазначити, що у містечку Санліс, який знаходиться на півночі Франції, відкритий культурний центр Анни Київської, там знаходиться ще один пам'ятник, присвячений Анні Ярославні. У 2015 році, українська діаспора відсвяткувала день Анни Київської у Санлісі. Традиційні урочистості з цієї

нагоди відбулися за участі патріарха української греко-католицької церкви Святослава, митрополита Української греко-католицької церкви Бориса Гудзяка, Посла України у Франції Олега Шамшура, а також керівників організацій та українські асоціації у Франції [29].

У столиці Франції, Парижі, на перетині вулиці Сен-Перес і бульвару Сен-Жермен у 1937 році був відкритий сквер Тараса Шевченка. На території скверу пізніше встановили бронзовий бюст Тараса Шевченка, а на постаменті, який схожий на мармур, розміщений напис із зазначенням його імені разом із датою народження та смерті, і те, що він був українським поетом [98].

На цвинтарі Монпарнас знаходиться могила українського державного та громадсько-політичного діяча Симона Петлюри. А минулого року, 25 травня 2019 році, у Парижі з нагоди 140-ї річниці від дня народження Петлюри відбувся Студійний день Симони Петлюри (фр. – «Journée d'étude Symon Petlura») за участі Посла України у Франції О. Шамшура [28].

Отже, підсумовуючи, слід зазначити, що існують тісні зв'язки між Францією та Україною як в політичній (участь Франції у Нормандському форматі, регулярні зустрічі президентів двох країн), освітній (широкі програми навчання українських студентів у престижних французьких університетах Гренобля, Леону, Тулузи, Ніцци), культурній сферах (щорічні художні фестивалі, які знайомлять українців із французькою культурою, літературою), так і в галузі туризму. Так, у рамках своєї діяльності в Україні Агенство з розвитку туризму Франції організує в Києві тематичні воркшопи, зустрічі українських та французьких фахівців з галузі туризму.

Тісні французько-українські зв'язки демонструють і пам'ятки видатним українським персонам, які знаходяться на території Французької Республіки, зокрема, пам'ятники Анні Ярославні у Тулузі та Санлісі, Т. Шевченку – у Парижі.

ВИСНОВКИ

Отже, у роботі нами було проведено дослідження рекреаційно-туристичних ресурсів Франції. Зокрема, у першому розділі була окреслена сутність понять «туристичні ресурси» та «рекреаційні ресурси», розкрито їх зміст та взаємозв'язок. На підставі проведеного аналізу зроблено висновок, що ці поняття визначають по своїй суті один і той же предмет дослідження і тому їх можна використовувати як синоніми, а словосполучення «рекреаційно-туристичний», «туристично-рекреаційний» слід вважати не самостійною категорією ресурсів, а похідними від понять «туристичні ресурси» та «рекреаційні ресурси» що більш повно розкриває сутність поняття.

Крім цього, у розділі визначені найбільш розповсюджені підходи вітчизняних та зарубіжних науковців до класифікації рекреаційно-туристичних ресурсів та проаналізовані основні їх види. Оскільки невід'ємною частиною будь-якого дослідження рекреаційно-туристичних ресурсів є їх оцінка, у розділі нами проаналізовані найбільш поширені підходи до оцінки та визначені її основні етапи.

У другому розділі нами проаналізований розвиток рекреаційно-туристичних ресурсів Франції. Зокрема, досліджені природні ресурси: клімат, з точки зору його рекреаційного використання, ландшафтні ресурси. При цьому ми дійшли висновків, що найбільш відвідуваними гірськолижними курортами Франції є: Ла-Плань, Валь-Торанс, Тінь та Шамоні.

Охарактеризувавши основні термальні курорти, ми дійшли висновку, що у Франції виділяють три основні термальні зони Франції: Французькі Альпи, Регіон Овернь та Піренеї. Найбільш відвідуваними термальними курортами є: Дакс, Баларюк-ле-Бен та Евіан-ле-Бен. Проаналізувавши основні види природних ресурсів, ми дійшли висновку, що сприятливість клімату дозволяє Франції розвивати на своїй території практично всі види рекреаційно-туристичної діяльності.

Також нами були досліджені основні історико-культурні ресурси Франції, зокрема: замки, музеї (найбільш відвідуваними з яких є: Лувр, Центр Помпіду, музей д'Орсе), собори, найбільш відвідувані розважальні парки (Діснейленд, Футороскоп, парк Астерікс, парк Ніглоленд, парк «Ле Пал»). Ми також дійти висновків, що велика кількість туристів щороку приїжджають до Франції, щоб відвідати відомі музичні фестивалі, фестивалі повнометражних та короткометражних фільмів (Канський фестиваль, фестиваль фантастичного кіно), тиждень моди у Парижі та інш. Аналіз використання цих ресурсів дає змогу дійти висновку, що історико-культурні ресурси Франції є визначальними при виборі туристом місця подорожі.

Крім цього, у розділі було проаналізовано такі соціально-економічні ресурси Франції, як готелі, зокрема, їх загальна кількість за період із 2007 по 2018 рік, кількість готельних номерів у найбільших містах Франції та кількістю туристів, що відвідали Францію у цей період. Дослідження показало, що Франція є лідером європейської готельної індустрії, при цьому найбільша кількість готелів знаходиться у Парижі. Для провадження діяльності у сфері готельної індустрії у Франції обов'язковим є отримання ліцензії. Крім цього, всі послуги розміщення у країні підлягають сертифікації. Для отримання французьким готелем певної категорії він має відповідати мінімальним, але обов'язковим вимогам. У ході сертифікації готель перевіряється по 240 пунктах. Процедура сертифікації та оцінювання проводиться у 5 етапів, при цьому для отримання готелем категорії від 1* до 3* здійснюється відкрито, а для отримання категорії 4* та 5* - таємно, сертифікат про класифікацію закладу діє протягом 5 років. Загалом, у Франції переважають готелі середнього класу. Також нами були охарактеризовані основні заклади харчування Франції: класичні ресторани, ресторани при готелях, сімейні ресторани, туристичні ресторани та інш. При цьому ми дійшли висновку, що на сьогодні у Франції найбільшою популярністю користуються заклади швидкого харчування.

У третьому розділі нами були проаналізовані основні заходи щодо охорони та відновлення рекреаційно-туристичних ресурсів Франції. На підставі

проведеного аналізу ми дійшли висновків, що у Франції умовно заходи по збереженню ресурсів можна поділити на регуляторні, тобто захист об'єктів на юридичному рівні (видання спеціальних нормативно-правових актів щодо охорони ресурсів та контроль за їх) та природні заходи, які допомагають підтримувати природні об'єкти у належному стані. При цьому, слід зазначити, що Франції існує два режими захисту пам'яток архітектури: внесення до Реєстру історичних пам'яток архітектури (такі ресурси є національним надбанням Франції і охороняються безпосередньо Міністерством культури) та внесення в Додатковий список пам'ятників архітектури (охороняються на регіональному рівні). Також нами зроблений висновок, що у Франції, як і в будь якій іншій країні світу, збереження рекреаційно-туристичних ресурсів у в основному залежить від державної політики, що проводиться у цьому напрямку, і як результат, від виділених державою та інвесторами коштів.

Також, у цьому розділі ми визначили перспективи подальшого розвитку рекреаційно-туристичних ресурсів та дійшли висновків, що основними завданнями, які ставить перед собою уряд Франції для покращення туристичної привабливості країни, є наступні: покращення якості прийому туристів та безпеки туристичних місць; удосконалення реклами туристичної пропозиції; збільшення інвестицій з боку держави; вдосконалення навчальних програм та тренінгів серед працівників туристичної сфери для більш якісного надання туристичних послуг; підтримка розвитку ІТ-технологій в туризмі для посилення конкурентоспроможності сфери туристичних послуг; збільшення доступності рекреаційно-туристичних ресурсів для все більшої кількості туристів.

При цьому, для розвитку туристичної привабливості Франції, Уряд діятиме в 4 напрямках: економіко-соціальному, рекламному, екологічному, інноваціях та цифровому. Важливою тенденцією подальшого розвитку рекреаційно-туристичних ресурсів Франції є широке застосування новітніх інформаційних технологій. Зокрема, в готельній індустрії це використання роботів-помічників, впровадження технології блокчейн, переважне

використання он-лайн бронювань готелів, у тому числі, за допомогою мобільних

додатків, використання технологій віртуальної реальності, або «віртуальні тури». Щодо окремих проектів, які заплановані на найближчі роки, дуже цікавим є проект під назвою «Культурні столиці Франції», який дасть змогу розвиватися у туристичному плані невеликим містечкам.

При цьому, не зважаючи на негативний вплив певних чинників (економічного, епідеміологічного характеру) уряд Франції має намір продовжувати впроваджувати заходи для посилення туристичної привабливості країни.

Простежуючи зв'язки між Францією та Україною, ми дійшли висновків, що у двосторонніх відносинах Франції з Україною переважає дипломатична діяльність Франції у Нормандському форматі для вирішення кризи на сході України.

У освітній сфері Франція з Україною орієнтовані на мобільність студентів та молодих дослідників до Франції. Все більше українських та французьких університетів долучаються до програм подвійних дипломів, причому викладання частини навчальних дисциплін в Україні здійснюється викладачами з Франції та проводиться французькою мовою. Сприяє укріпленню українсько-французьких зв'язків і щорічний художній фестиваль «Французька весна». Щодо взаємодії України та Франції у туристичній сфері, слід зазначити, що Агентство по розвитку туризму у Франції щорічно організовує в Україні тематичні воркшопи, зустрічі провідних фахівців у галузі туризму обох країн.

Тісні французько-українські зв'язки демонструють і пам'ятки видатним українським персонам, які знаходяться на території Французької Республіки: два пам'ятника Анні Ярославні (у м. Санліс та у м. Тулуза), сквер, присвячений Т. Шевченку у м. Парижі, могила українського державного та громадсько-політичного діяча Симона Петлюри на цвинтарі Монпарнас в Парижі.

Отже, тісні французько-українські зв'язки у політичній, економічній, освітній, туристичній сферах відкривають нові можливості для України і

сприяють її подальшому розвитку та перетворенню її на важливу частину європейського туристичного ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Глобальний етичний кодекс: від 1 жовтня 1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/983_001 (дата звернення: 27.03.2020)
2. Про туризм: Закон України від 15 вересня 1995 р. № 325/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95> (дата звернення: 25.03.2020).
3. Про затвердження Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України від 22 червня 2009. № 330. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0679-09> (дата звернення: 30.03.2020).
4. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону: монографія / В. Г. Герасименко та ін. Одеса: ОНЕУ, 2016. 262 с.
5. Алешугіна Н. О., Зеленська О. О. Туристичні ресурси України: навч. посіб. Чернігів: Чернігівський державний інститут економіки і управління, 2012. 176 с.
6. Бейдик О.О. Географія: Короткий тлумачний словник. К : Либідь, 2001. 192 с.
7. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними дестинаціями: підручник. Вінниця: ПП ТД Едельвейс і К, 2017. 322 с.
8. Король О. Д., Крачило М. П. Менеджмент в туризмі. К.: Знання, 2009. 248 с.
9. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). К. : Альтерпрес, 2002. 436 с.
10. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Готельний бізнес: теорія та практика: підручник. 2-ге вид. перероб. та доп. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 471 с.
11. Мальська М. П., Худо В. В. Туристичний бізнес: теорія та практика: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2007. 424 с. URL: <https://tourism-book.com/pbooks/book-11/> (дата звернення: 15.01.2020).

12.Масляк П.О. Рекреційна географія. К.: Знання, 2008. 343 с.

- 13.Метод оцінювання у рекреаційній географії. Моїсеєва Н.І та ін. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2017. Вип. 188. С. 107-115. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2017_188_15 (дата звернення: 15.01.2020).
- 14.Муска К. К. Теоретичні підходи до розуміння сутності дефініції «рекреаційні ресурси» та «рекреаційний потенціал». *Глобальні та національні проблеми економіки*. Вип. 21. 2018. С.521-526.
- 15.Покоłodна М. М. «Рекреаційна географія». Харків: ХНАМГ, 2012. 275с.
- 16.Смаль І. В. Туристичні ресурси світу. Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с.
- 17.Стафійчук В.І. Рекреалогія. 2-ге вид., випр. і доп . Київ : Альтерпрес, 2008 . 263 с.
- 18.Свида І. В. Регіональні механізми розвитку готельного бізнесу в умовах ринкової економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08. 00. 05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка». Ужгород, 2008. 23 с.
- 19.Скутар Т.Д. Деякі підходи до визначення поняття «рекреаційно-туристичні ресурси». *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2013. Вип. 587-588. С. 200-209.
- 20.Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: навч. посіб. Одеса: Астропринт, 2005. 632 с.
- 21.Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. К. : Центр навчальної літератури, 2007. 312 с.
- 22.Черчик Л. М. Теоретичні аспекти формування ринку рекреаційних ресурсів. URL: http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/10027/3/kla_s_ttp.pdf (дата звернення: 13.01.2020).

23.Яковчук О.В. Оцінка туристичного потенціалу України. Географія та туризм. Вип.10. 2010. С.57-66

24. Навчання за магістерськими програмами у Франції. Київський національний торгово-економічний університет : веб-сайт. URL: <https://knute.edu.ua/blog/read/?pid=36404&uk> (дата звернення: 13.03.2020).
25. Париж націлівся на українського туриста: що нового готують і коли Air France відновить рейси з Києва в столицю Франції. Уніан : веб-сайт <https://www.unian.ua/tourism/news/10872470>
26. Партнери за програмою подвійних дипломів. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна : веб-сайт. URL: <https://www.univer.kharkov.ua/ua/intrelations/podviini-dyplomiy/podviini-dyplomiy-partnery> (дата звернення: 14.03.2020).
27. Туризм. Культурна спадщина. Дозвілля. Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця : веб-сайт. URL: <http://www.ukrlyon2.hneu.edu.ua/index.html> (дата звернення: 14.05.2020).
28. У Парижі вшанують Симона Петлюру. Укрінформ : веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/2705238-u-parizi-vsanuut-simona-petluru.html> (дата звернення: 10.03.2020).
29. У Франції відкрили подарований Києвом пам'ятник королеві Анні Ярославні. Главком : веб-сайт. URL: <https://glavcom.ua/world/observe/u-franciji-vidkrili-podarovaniy-kijevom-pamyatnik-korolevi-anni-yaroslavni--532989.html> (дата звернення: 04.02.2020).
30. Code du tourisme Décret n°2009-1652 du 23 décembre 2009. art. D311-4. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?cidTexte> (Dernier accès: 20.01.2020).
31. Law on tourism (Law No. 44/2005/QH11) WTO : website. URL: https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e (Last accessed: 25.04.2020).
32. Loi n° 76-629 du 10 juillet 1976 relative à la protection de la nature <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006068553> (Dernier accès: 20.12.2019).

33. Politique du Tourisme. Ministre de l'économie et des finances. DPT 2020. 83 p. URL: <https://www.performance-publique.budget.gouv.fr/> (Dernier accès: 16.05.2020).
34. Courbe T. Les sites touristiques en France 2018. Ivry-sur-Seine : DGE. 2019. 146 p.
35. Abergel S. Les différentes formes de restauration : website. URL : <https://foodiesconsulting.com/conseils/differentes-formes-de-restauration/> (Dernier accès: 23.12. 2019).
36. Bellier U. Espaces naturels: un appel pour limiter la fréquentation touristique. Journal Le Figaro : website. URL : <https://www.lefigaro.fr/actualite-france/espaces-naturels-un-appel-pour-limiter-la-frequentation-touristique-20190809> (Dernier accès: 15.02.2020).
37. Belpeche S. Gérardmer 2019, clap de fin : website. URL : <https://www.lejdd.fr/Culture/Cinema/gerardmer-2019-clap-de-fin-3851078>
38. Bernes. Combien de châteaux en France? website. URL : <http://www.barnes-proprietes-chateaux.com/actualite/combien-de-chateaux-france/> (Dernier accès: 17.02.2020).
39. Bride O. Le Festival de Cannes : un excellent événement pour le tourisme : website. URL : <https://bulletindescommunes.net/festival-cannes-manne-tourisme/> (Dernier accès: 08.03.2020).
40. Cambridge English Dictionary. Meaning, Meanings & Definitions: website. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/recreation> (Dernier accès: 17.02.2020).
41. Cathédrale Notre – Dame de Strasbourg. URL : https://www.jds.fr/strasbourg/patrimoine-historique-alsace/cathedrale-notre-dame-de-strasbourg-4668_L (Dernier accès: 17.02.2020).

42. Célébrations traditionnelles à l'occasion de la Journée Anne de Kiev la Reine de France à Senlis : website. URL: <https://france.mfa.gov.ua/fr/news/36233> (Dernier accès: 15.04.2020).

43. Connaître les 25 établissements distingués Palace. URL : <http://atout-france.fr/content/connaitre-les-etablissements-distingues-palace> (Dernier accès: 14.04.2020).
44. Duponchel M. Clermont-Ferrand : 38e édition du festival du court métrage : website. URL : <https://www.lesinrocks.com/2016/01/18/cinema/actualite-cinema/clermont-ferrand-capitale-mondiale-du-court-metrage/> (Dernier accès: 28.02.20).
45. Enquête investissements des domaines skiables 2014: website. URL : <http://www.montagneleaders.fr/reportages/enquete-investissements-des-domaines-skiables-2014?rubrique1> (Dernier accès: 06.03.2020).
46. Évolution du secteur de l'hôtellerie en 2018. Trivago business blog: website. URL: <https://businessblog.trivago.com/fr/evolution-secteur-hotelier-2018/> (Dernier accès: 21.11. 2019).
47. Fashion Week à Paris : les prix flambent dans l'hôtellerie de luxe. *La Redaction* : website. URL : <http://www.quotidiendutourisme.com/tendances/fashion-week-a-paris-les-prix-flambent-dans-lhotellerie-de-luxe/151540> (Dernier accès: 17.03.2020).
48. Fréquentation touristique du Parc, de juin à octobre 2017, selon le dispositif Flux Vision Tourisme : website. URL : <http://www.vanoise-parcnational.fr/fr/actualites/frequentation-touristique-du-parc-de-juin-octobre-2017-selon-le-dispositif-flux-vision> (Dernier accès: 14.02.2020).
49. Gallet S. Combiner tourisme et conservation patrimoniale. Exemple d'une gestion écologique de la fréquentation sur le site mégalithique de Carnac. *Téoros*, vol. 29, no 2, UBO Brest, 2010. P. 139-146. URL: <https://journals.openedition.org/teoros/960?file=1> (Dernier accès: 17.03.2020).
50. Gombert G. Comment la France protège son patrimoine. *Journal Le Figaro* : website. URL : <https://www.lefigaro.fr/patrimoine/2008/10/16/05001-20081016ARTFIG00652-comment-la-france-protege-son-patrimoine-.php> (Dernier accès: 09.04.2020).

51. Grand Dictionnaire Encyclopédique Larousse, Tome 2. Imprimerie Jean Didie. Paris : Librairie Larousse, 1982. 10988 p. URL: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/r%C3%A9cr%C3%A9ation/67177> (Dernier accès: 09.11. 2019).
52. Hérault : nouveau record pour les thermes de Balaruc en 2016. Midilibre : website. URL: <https://www.midilibre.fr/2017/01/08/nouveau-record-pour-les-thermes-de-balaruc-en-2016,1449799.php> (Dernier accès: 03.01.2020).
53. Hernández M. Gloria Guevara (WTTC): "El coronavirus costará al menos 20.000 millones de euros al turismo mundial". El Mundo : website. URL: <https://www.elmundo.es/economia/macroeconomia/2020/02/27/5e56c3fe21efa02a5d8b4714.html> (Último acceso: 23.04.2020).
54. Infographie 2017-2018 : les stations de ski en chiffres. Groupe Ecomedia : website. URL: <https://groupe-ecomedia.com/infographie-stations-de-ski-chiffres/> (Dernier accès: 05.02.2020).
55. Kurt M. Top 10 des stations de ski dans les Alpes. Skyscanner: website. URL : <https://www.skyscanner.fr/actualites/top-10-des-stations-de-ski-dans-les-alpes> (Last accessed: 17.02.2020)
56. Lagasque M. Visiter la grotte de Clamouse en famille. Ribambel: website. URL : https://magazine.ribambel.com/article/la-grotte-de-clamouse_a2215/1 (Dernier accès: 20.02.2020)
57. La fréquentation des musées et lieux de patrimoine en France, en 2018 (18/02/2019). Club innovation : website. URL : <http://www.club-innovation-culture.fr/frequentation-musees-patrimoine-france-2018/> (Dernier accès: 20.02.2020).
58. La grotte de Dargilan, à Meyrueis, la grotte rose de Lozère. Futura-science: website. URL : <https://www.futura-sciences.com/planete/photos/terre-top-23-grottes-entrailles-terre-1077/terre-grotte-dargilan-meyrueis-grotte-rose-lozere-7697/> (Dernier accès: 18.03.2020).
59. La Grotte de Lascaux : website. URL : <http://www.lascaux-dordogne.com/fr/la-grotte-de-lascaux> (Dernier accès: 20.03.2020).

60. La montagne en quelques chiffres. Be France : website. URL: <https://be.france.fr/fr/alpes-mont-blanc/article/la-montagne-en-quelques-chiffres> (Dernier accès: 22.02.2020).
61. La Plagne –
La station. Ski info : website. URL: <https://www.skiinfo.fr/alpes-du-nord/la-plagne/station-de-ski.html> (Dernier accès: 23.01.2020).
62. La protection des espaces naturels. Naturemp: website. URL: <http://www.naturemp.org/La-protection-des-espaces-naturels.html> (Dernier accès: 15.03.2020).
63. La 1re édition des Capitales françaises de la culture aura lieu en 2021 – Bernard Faivre d’Arcier. Culture Newstank: website. URL : <https://culture.newstank.fr/fr/thinkculture2018/news/125185/1re-edition-capitales-francaises-culture-lieu-2021-bernard-faivre-arcier.html> (Dernier accès: 17.03.2020).
64. Lenoir L., Garcin-Berson W. Les vrais chiffres du budget consacré à notre patrimoine par l’État. Journal *Le Figaro* : website. URL : <https://www.lefigaro.fr/economie/le-scan-eco/decryptage/les-vrais-chiffres-du-budget-consacre-a-notre-patrimoine-par-l-etat-20190420> (Dernier accès: 19.04.2020).
65. Le bilan des festivals de l’année 2018. Nougard J., Dimitrijevic A., Thome Q. URL: <https://www.touslesfestivals.com/actualites/le-bilan-des-festivals-de-lannee-2018-131218> (Dernier accès: 28.02.20).
66. Le cimetière, de quoi s’agit-il ? Meilleures Pompes Funèbres : website. URL : <https://meilleures-pompes-funebres.com/cimetieres> (Dernier accès: 20.03.2020).
67. La classification par étoiles des hôtels en France URL : <http://www.lookingforbooking.fr/classification-des-hotels-france> (Last accessed: 01.05.2020).

68. Le climat en France. Météo France: website. URL : <http://www.meteofrance.fr/climat-passe-et-futur/climat-en-france/le-climat-en-metropole#> (Dernier accès: 15.02.2020)

69. Le Printemps français 2020. Institut français : website. URL : <https://institutfrancais-ukraine.com/fr/programmation/pf> (Dernier accès: 20.04.2020).
70. Le tourisme, une branche économique très importante en Valais, en Suisse et dans le monde. *Le Tourisme en Valais, en Suisse et dans le monde*. Thème 6. P. 43-70.
71. Le réseau des musées de France. Les directions régionales des affaires culturelles (DRAC). Ministère de la Culture: website. URL : <https://www.culture.gouv.fr/Sites-thematiques/Musees> (Dernier accès: 13.02.2020).
72. Leading European city tourism destinations in 2018, by number of bednights (in millions). Statista: website. URL <https://www.statista.com/statistics/314340/leading-european-city-tourism-destinations-by-number-of-bednights/> (Last accessed: 01.23.2019).
73. Les monuments historiques. Ministère de la Culture : website. URL : <https://www.culture.gouv.fr/Sites-thematiques/Monuments-historiques-Sites-patrimoniaux-remarquables/Presentation/Les-monuments-historiques> (Dernier accès: 22.03.2020).
74. Les parcs nationaux en France : définition et caractéristiques. Vacances vertes : website. URL: <https://www.vacances-vertes.net/articles/decouvrir/tourisme-durable/les-parcs-nationaux-en-france-definition-et-caracteristiques-71.html> (Dernier accès: 23.03.2020).
75. Les tendances du tourisme et de l'hôtellerie 2018. Deloitte. URL: <https://www2.deloitte.com/fr/fr/pages/consumer-business/articles/tendances-tourisme-hotellerie-2018.html> (Last accessed: 01.05.2019).
76. Lowry Linda L. Tourism Resources. The SAGE International Encyclopedia of Travel and Tourism. URL: <https://sk.sagepub.com/reference/the-sage->

<international-encyclopedia-of-travel-and-tourism/i11276.xml> (Last accessed: 30.12.2019).

77. Luty J. Leading 20 museums in Europe in 2018, based on attendance. Statista: website. URL: <https://www.statista.com/statistics/747942/attendance-at-leading-museums-in-europe/> (Last accessed: 17.01.2020)
78. Malgré la crise politique et économique, un marché qui fait preuve de vitalité. Atout France : website. URL : <http://www.atout-france.fr/notre-reseau/ukraine> (Dernier accès: 28.03.2020).
79. Mauriac M. Rapport sur l'état de conservation de la grotte au 31 janvier 2013 Dossier d'information pour le Centre du Patrimoine Mondial. 2013. p. 18.
80. Mousseron L. Futuroscope : toutes les forces d'attractions. Grand Poitiers : Sipap Oudin, 2020. 23 p. URL: <http://www.camping-le-futuriste.fr/medias/files/pdf/brochure.pdf> (Dernier accès: : 22.03.20).
81. Nombre d'arrivées. Knoema : website. URL: <https://knoema.fr/atlas/ranks/Nombre-darrivees?baseRegion=FR> (Dernier accès: 26.04.2020).
82. Number of hotels and similar accommodation establishments in France from 2007 to 2017. Statista: website. URL: <https://www.statista.com/statistics/613682/number-of-hotels-and-similar-accommodations-france/> (Last accessed: : 19.11.2019).
83. Number of travel accommodation establishments in France from 2007 to 2016. Statista: website. URL: <https://www.statista.com/statistics/613474/number-of-travel-accommodation-establishments-france/> (Last accessed: 19.10.2019).
84. Offre touristique. Etudier. URL: <https://www.etudier.com/dissertations/Offre-Touristique/65019.html> (Dernier accès: 20.10.2019).
85. Ouverture de la saison thermale 2019, nouveautés et chiffres du CNETH. Conseil National des Etablissements Thermaux : website. URL : <https://www.leguideduthermalisme.fr/2019/03/07/ouverture-de-la-saison-thermale-2019-nouveautes-et-chiffres-du-cneth/> (Dernier accès: 11.01.2020).

86. Peltier C. France : dans 10 ans, plus de 3 millions d'emplois seront liés au tourisme. URL : <https://www.lechotouristique.com/article/dans-10-ans-33-millions-demplois-sera-lie-au-tourisme> (Dernier accès: 16.05.2020).
87. Perrin A. Où en est le développement touristique de la France? URL : <http://www.eturisme.info/ou-en-est-le-developpement-touristique-de-la-france/> (16.05.2020).
88. Plages en France – liste des stations balnéaires en France : website. URL: <https://www.plages.tv/liste/plages-france> (Dernier accès: 12.02.2020)
89. Plan Tourisme. Gouvernement: website. URL: : <https://www.gouvernement.fr/action/plan-tourisme> (Dernier accès: 28.03.2020).
90. Quel est l'état de santé de la restauration en France ? CHD expert : website. URL: <https://www.chd-expert.fr/archive/quel-est-letat-de-sante-de-restauration-en-france/> (Dernier accès: 27.03.2020).
91. Relations bilatérales. Diplomatie : website. URL: <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/dossiers-pays/ukraine/relations-bilaterales/> (Dernier accès: 24.04.2020).
92. Rey P. Les thermes nationaux d'Aix-les-Bains affichent leur bonne santé. Ecomedia : website. URL : <https://groupe-ecomedia.com/thermes-nationaux-daix-bains-affichent-bonne-sante/> (Dernier accès: 13.03.2020).
93. Royal Château de Blois. Ambassadeur de Val de Loire : web-site. URL: <https://www.loirevalley-france.co.uk/loire-valley-chateaux/royal-chateau-blois> (Dernier accès: 14.03.2020).
94. Sarrazin A. La station de Tignes. Travelski: website. URL : <http://www.travelski.com/blog/tignes-la-station-sportive-et-innovante> (Dernier accès: 20.01.2020)
95. Situation géographique de la France. Pour les Français: website. URL : <https://pourlefrancais.com/2013/03/17/situation-geographique-de-la-france/> (Dernier accès: 15.05.2020).

96. Skiing in Chamonix Mont-Blanc – Chamonix Ski Areas and Resorts: website. URL: <https://www.chamonix.net/english/winter-activities/skiing> (Last accessed: 13.03.2020).
97. Station thermale de Dax. *Site du bureau d'information Touristique de St-Paul-lès-Dax (Landes)*. URL : <https://www.stpaullesdaxtourisme.fr/diffusio/fr/dormir/campings/dax/station-thermale-de-dax> (Dernier accès: 19.01.2020).
98. Square Taras-Chevtchenko in Paris. Eutouring: website. URL: https://www.eutouring.com/square_taras-chevtchenko.html (Last accessed: 23.04.2020).
99. Total contribution of travel and tourism to GDP in France from 2012 to 2028* (in billion euros). Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/644780/travel-tourism-total-gdp-contribution-france/> (Last accessed: 19.11.2019).
100. UNESCO World Heritage List: website. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/> (Last accessed: 27.04.2020).
101. Une particularité du littoral aquitain. La Dune du Pilat : website. URL : <https://www.ladunedupilat.com/monument-exception/> (Dernier accès: 02.02.2020).
102. Vincent V. Politiques publiques d'aménagement touristique: objectifs, méthodes, effets. Presses Universitaires de Bordeaux. 2006. 483 p. URL : <https://books.google.fr/books?id=voLZ3J5prLIC&printsec=frontcover&hl=uk#v=onepage&q&f=false> (Dernier accès: 18.03.2020).
103. Visseyrias M., Plummer W. Les 6 chiffres de l'hôtellerie en France. Journal *Le Figaro*: website. URL : <http://www.lefigaro.fr/societes/2017/10/07/20005-20171007ARTFIG00043-les-6-chiffres-de-l-hotellerie-en-france.php> (Dernier accès: 07.03.2020).
104. Workshop France à Kiev. Ambafrance: website. URL: <https://ua.ambafrance.org/Workshop-Franciia-v-Kiievii> (Dernier accès: 20.03.2020).

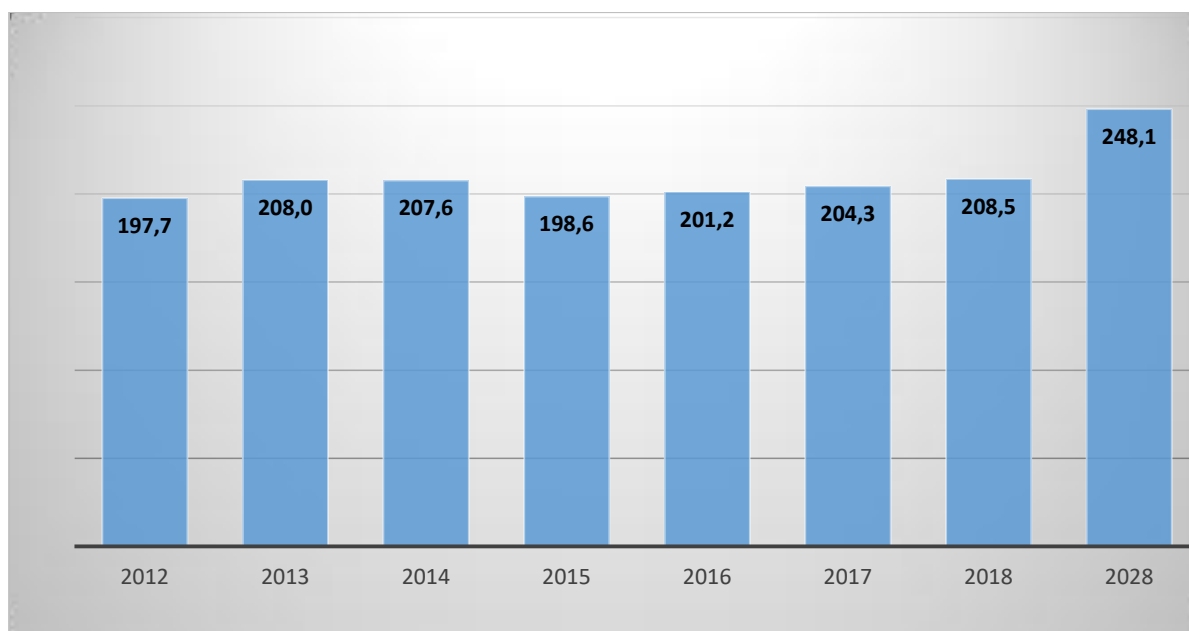

Рис. А.1 Загальний внесок туристичної індустрії у ВВП Франції з 2012 по 2028, в млрд євро, (побудовано за даними [99])

Місце Франції серед країн світу за кількістю туристів у 2018 році

(побудовано за даними [81])

Країна	Кількість відвідувань у 2018 р., тис. осіб
Франція	89 332
Іспанія	82 773
Сполучені Штати Америки	79 746
Китай	62 900
Італія	61 567
Турція	45 768
Мексика	41 313
Германія	38 881
Тайланд	38 178
Великобританія	36 316
Японія	31 192
Австрія	30 816

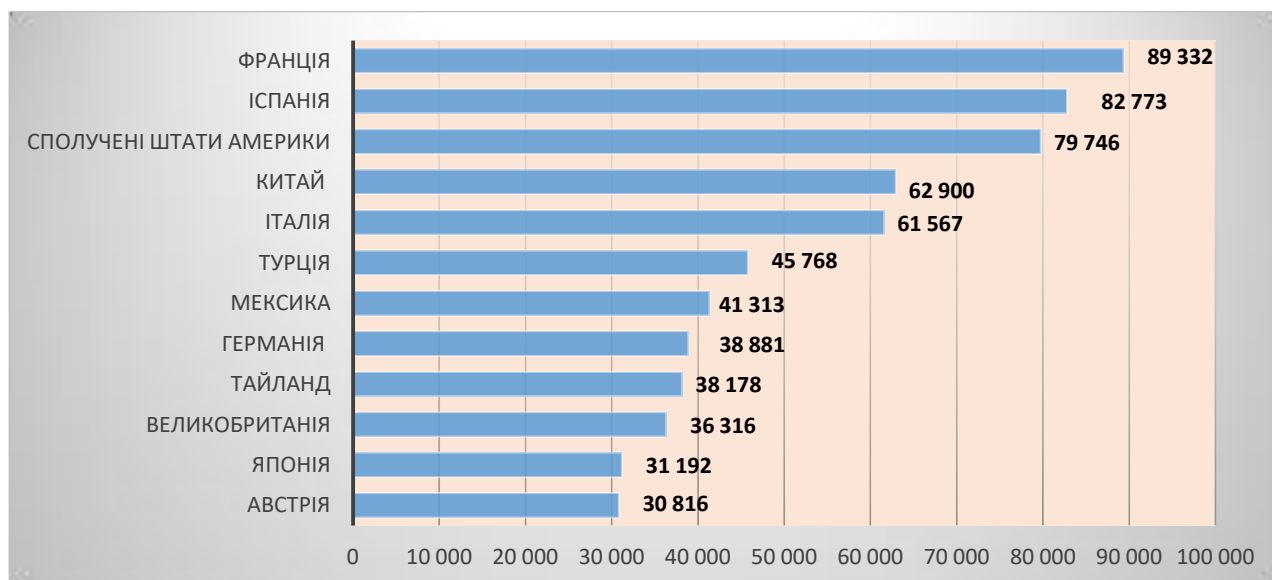

Рис. Б.1 Місце Франції серед країн світу за кількістю туристів у 2018 році

(побудовано за даними [81])

Динаміка туристичних потоків до Франції, в тис. осіб.
(складено за даними [77])

	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Кількість туристичних прибуттів до Франції, тис. осіб	83 701	84 452	82 682	86 758	89 322

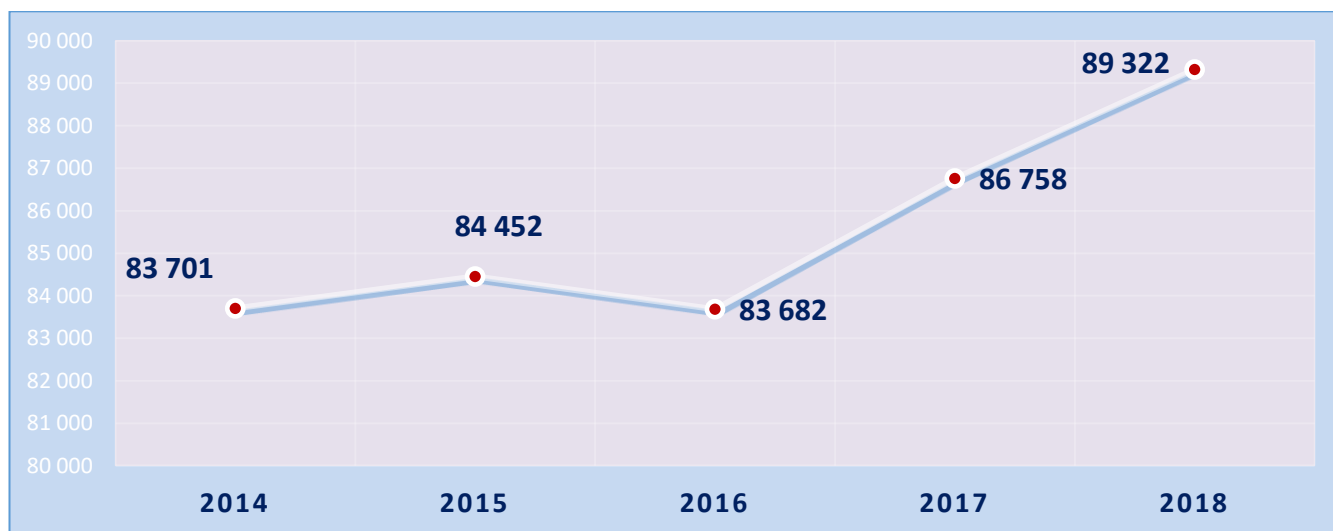

Рис. В.1 Кількість туристичних прибуттів до Франції за період 2014-2018 рр., в тис. осіб (побудовано за даними [81])

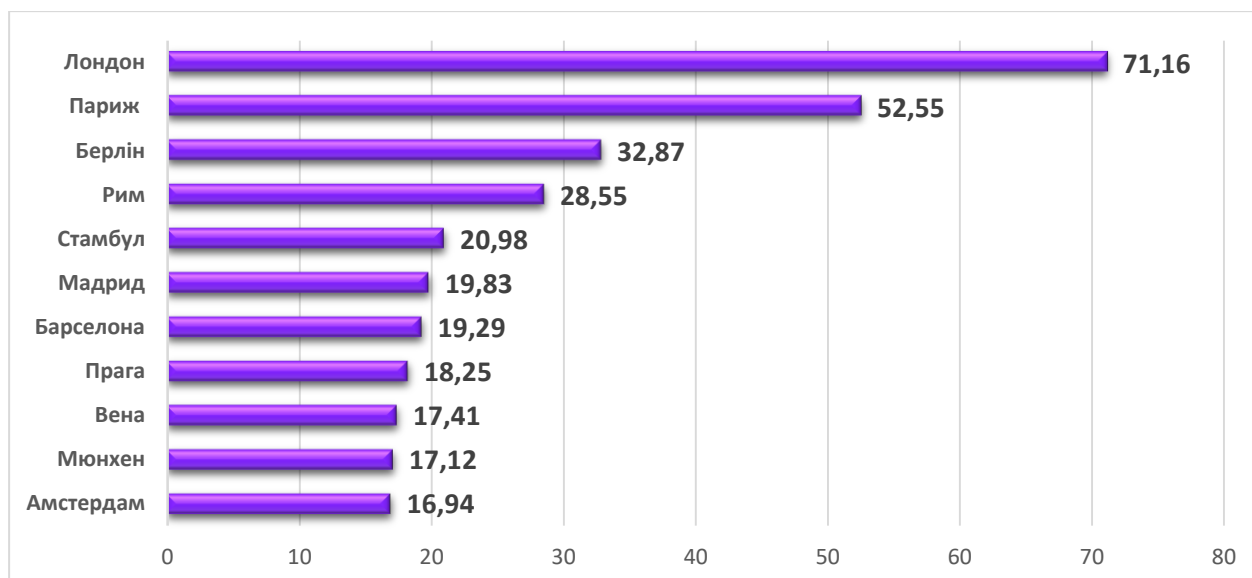

Рис. Г.1 Провідні європейські туристичні міста у 2018 році за кількістю заброньованих ночей, млн. ночей (побудовано за даними [72])

Рис. Д.1 Основні мотиви подорожей іноземних туристів у 2017 році
(побудовано за даними [34, с. 123])

Рис. Д.2 Цілі подорожей іноземних туристів у 2017 році
(побудовано за даними [34, с. 123])

Кількість історичних пам'яток, що охороняються державою по регіонах Франції (складено за даними [34, с. 143])

Назва регіону	Кількість пам'яток, внесених до реєстру «Le Classement par le Monuments Historique»	Кількість пам'яток, внесених до реєстру L'Inscription à L'inventaire Supplémentaire des Monuments Historique	Загалом *
Овернь-Рона-Альпи	1 476	3 569	4 813
Бургундія-Франш-Конте	1 127	2 736	3 656
Бретань	1 148	2 053	3 121
Центр-Долина Луари	850	2 105	2 810
Корсика	140	191	321
Гранд-Ест	1 673	3 061	4 563
О-де-Франс	1 140	2 106	3 143
Іль-де-Франс	1 147	2 913	3 871
Нова Аквітанія	1 871	4 606	6 208
Нормандія	969	2 229	3 042
Окситанія	1 480	3 551	4 849
Пеї-де-ла-Луар	666	1 591	2 124
Прованс-Альпи-Лазурний берег	896	1502	2 267
Заморські регіони	121	399	510

*Деякі пам'ятки входять одночасно занесені і до реєстру історичних пам'яток і до додаткового списку.

Рис. Ж.1 Музеї-лідери в Європі за кількістю відвідувачів у 2018 році, тис. осіб
(побудовано за даними [77])

Рис. Ж.2 Музеї-лідери в Парижі за кількістю відвідувачів у 2017 році, осіб
(побудовано за даними [77])

Найбільш відвідувані фестивалі Франції у 2018 році
(складено за даними [65])

Фестиваль «Fête de l'Humanité» –	800 000
Фестиваль «Lorcel de Interceltic» –	750 000
Фестиваль «Vieilles Charrues»	280 000
Фестиваль джазу у Марсьяк	242 000
Фестиваль джазу у В'єнн	222 000
Фестиваль - «Solidays»	212 000
Фестиваль «Hellfest»	180 000
Фестиваль «Electrobeach»	165 000
Фестиваль «Les Francofolies de la Rochelle»	150 000
Фестиваль «Garorock»	145 000

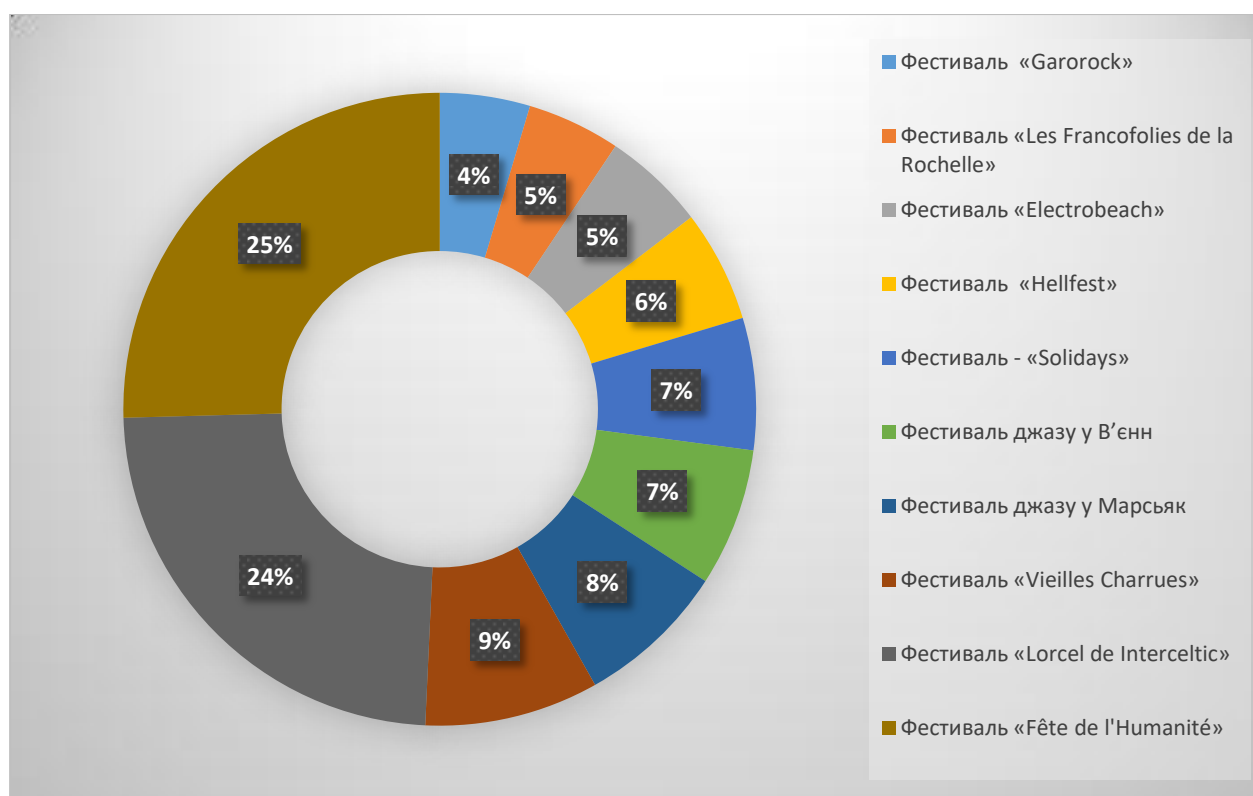

Рис. И.1 Найбільш відвідувані фестивалі Франції у 2018 році
(побудовано за даними [65])

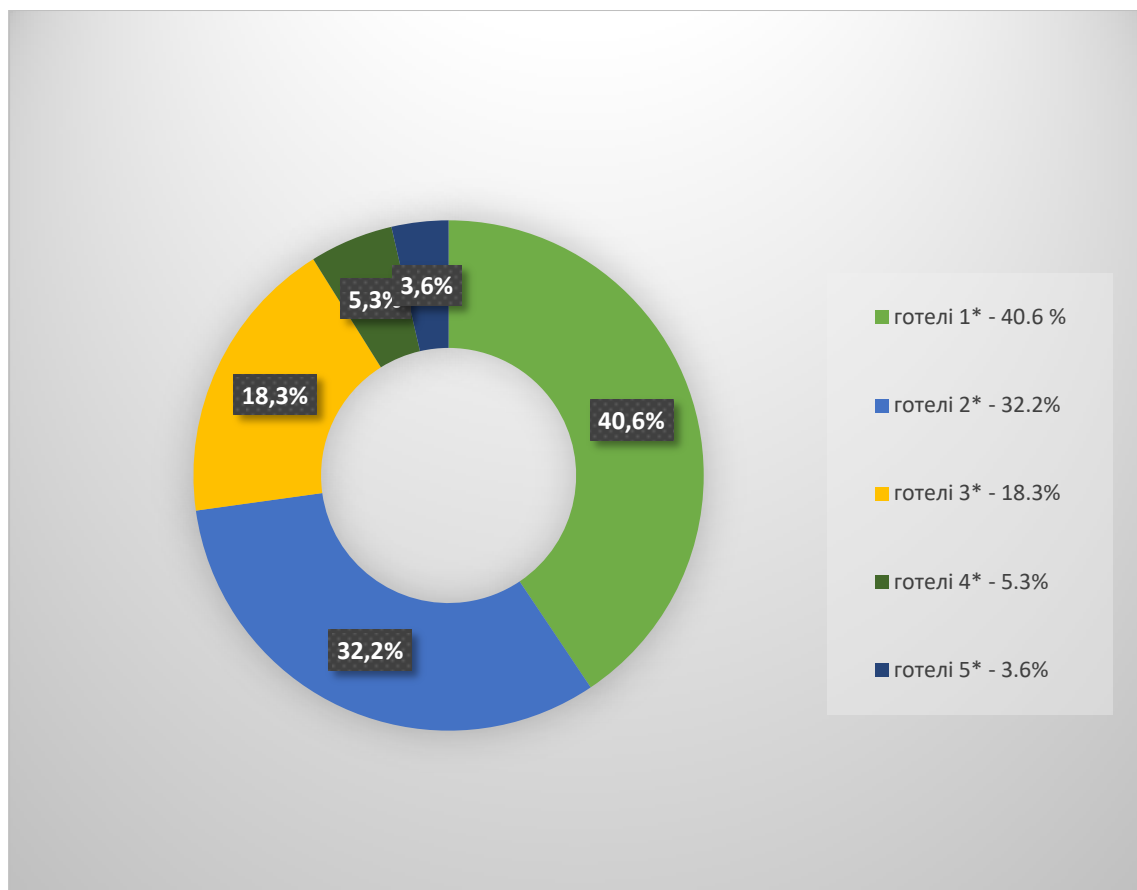

Рис. К.1 Розподіл готельних господарств Франції за категоріями (побудовано за даними [10])

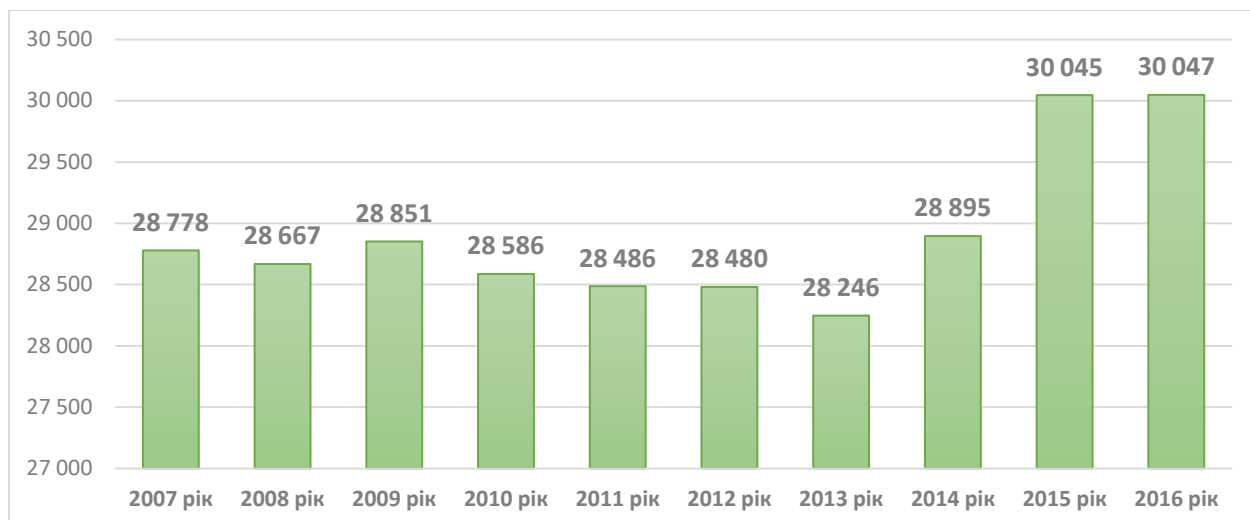

Рис. Л.1 Загальна кількість засобів розміщення у Франції за період 2007-2016
(побудовано за даними [80])

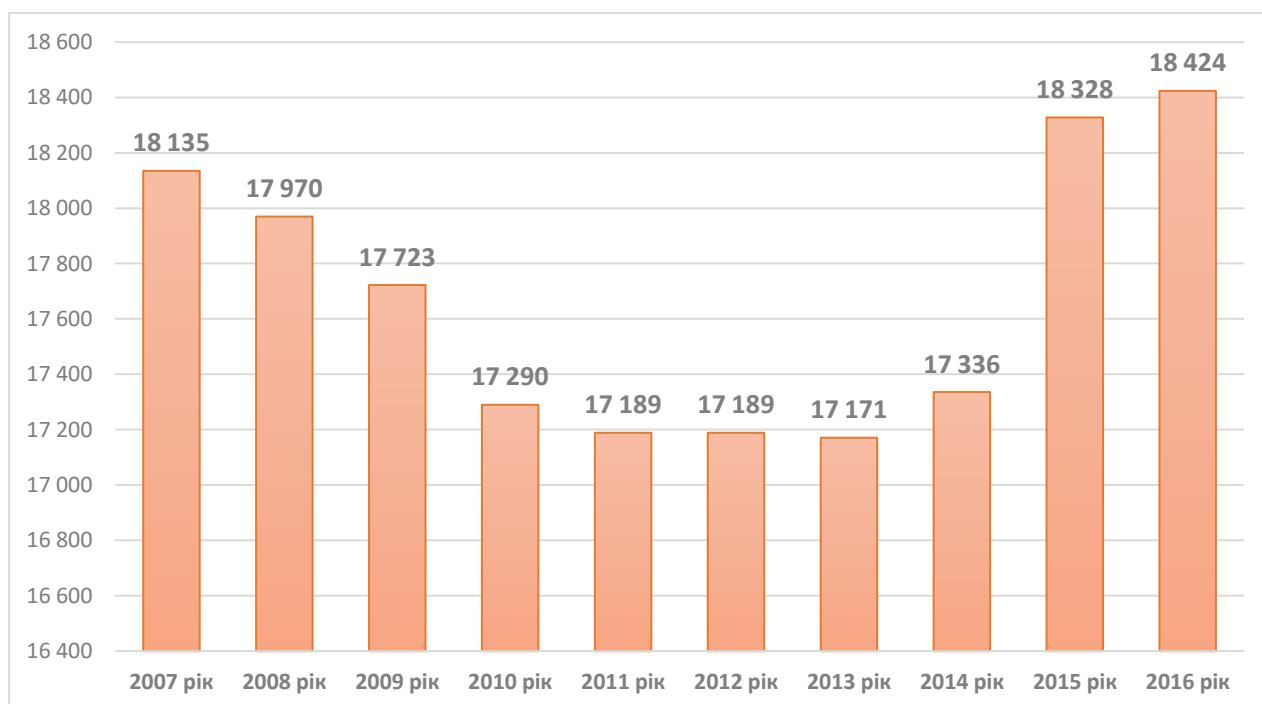

Рис.Л.2 Кількість готелів та аналогічних засобів розміщення
(побудовано за даними [80])

Рис. М.2 Кількість готельних номерів у найбільших містах Франції станом на 2018 рік (розроблено на основі матеріалів електронної версії журналу Le Figaro [103]).